

Այսպիսի եռանդուն եւ գործունեայ եկեղեցականաց Թոբեւաններն կատարել զլայի ցանկալի էր հայ սրտին, եւ ինչ պարծանք՝ եթէ հայ նոր պատմութիւնն հայիրաւորներով կաշնար մատնախիշ ցուցնել այսպիսի Թոբեւաններն Գուսանք, մանաւանդ թէ յամենայն սրտէ իսկ համոզուած ենք, թէ այս Երեսմանակը, նոր գրաւական մըն է որ Հայ ազգը կը մատուցանէ այսօր այս Գերապաշտ Թոբեւանաւորին, եւ համայն ազգին բաղձանքն է տեսնել այս գրագէտին յամենայն աղամանդեայ Թոբեւաններ Այս է, գիտնէք, երախտագէտ ազգի մը ցանկութիւնն, այս է ղիկնական Միթիթարեանց իւրաքանչիւր միանձին ու կրօնակցին սրտին ամենաջերմ բաղձանքն, որոնց ըզձից հետ կը խառնէ այս տողերը գրողը ալ իւր ձայնն, խնդակից ըլլալու Գերապաշտ Այսնեանի իւր քաղած զարմիրներուն համար։

Բաղձայի գրողն ոսկի տառերով,
Քարերու յանձնել անդին՝ գարերով,
Այսնեանը մեծ, անուրդ վնասմ։ —
Ազգն երախտապարտ է քեզ, ես կ'ըսեմ։
Ընդունէ սիրով զիմ զոյգըն տողեր,
Զոր ազգին բերնէն, եւ մատերս տողեր։
Թարգման ես եղայ՝ ազգայիններու,
Որ մտ եւ սրտով, թէ 'ւմարմնով հեռու։

է. Գ. ՄԵՆ.

Ինուանք մանակցողաց շեռագրաց ցուցակի հրատարակութեան։

49. Խմբագրութիւն «Մշակ» լրագրի թիւ 101։
50. Ստեփան Մովսէսեան Պոպիսեան թիւ 101։
51. Նոյնը։
52. Խորհուրդ Վովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան թիւ 101։
53. Անգլոստեան Ստեփանեան Անանեան թիւ 101։
54. Անգլոստեան Միթիթարեանց թիւ 101։
55. Ընթերցարան Վովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան թիւ 101։
56. Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւն թիւ 101։
57. Ընթերցարան Վովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան թիւ 101։
58. Ներսիսեան Ազգային Հոգեւոր Դպրանոցի թիւ 101։
59. Փիլիպոս Աղապարեան թիւ 101։
60. Հայոց Երախտական Միաբանութիւն թիւ 101։

61. Գեորգեան ճեմարան յիշխանին։
62. Կարապետ Կոստանեանց յիշխանին։
63. Բարդաւար Դորախանեան թիւ 101։
64. Աւագը Դաստաւան թիւ 101։
65. Եղիշէ Նաբեւան թիւ 101։
66. Անգլոստեան Ստեփանեան թիւ 101։
67. Գրիգոր Երախտեան թիւ 101։
68. Գրիգոր Աւագեւան թիւ 101։
69. Այսնեան Երախտեան թիւ 101։
70. Եղիշէ Թոբեւանեան թիւ 101։
71. Մահաւան Սիմեոն Թոբեւանեան թիւ 101։
72. Յովհաննէս Աղաման թիւ 101։
73. Միթիթարեան Աղաման թիւ 101։
74. Եղիշէ Փիլիպոսեանց թիւ 101։
75. Դանիէլ Գեորգեան թիւ 101։
76. Խաչակ Աղաման թիւ 101։
77. Գրիգոր Այսնեան թիւ 101։
78. Եղիշէ Երախտեան թիւ 101։
79. Եղիշէ Բարդաւարեան թիւ 101։
80. Էլ. Բեգլարեան Տէր Երախտեան թիւ 101։
81. Կիկոզյան Թոբեւանեան թիւ 101։
82. Յովհաննէս Թոբեւանեան թիւ 101։
83. Գրիգոր Դիւթարեանց թիւ 101։
84. Աղապար Դիւթարեանց թիւ 101։
85. Եղիշէ Մաղապետեան թիւ 101։

ԳԵՐ. ԱՐՄԵՆ ԱՅՏՆԵԱՆ ԱՐՔԵՈՒՍԻՈՒՍԻ

ՅՈՒՆԱՄԵՆՆ ԵՐԱՅԻՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Նախագահ վերապետ գրեթէ տարի մը վերանահաներ պատուած նշանաւոր օրը։ Ընդհանուր հայ ազգը, եւ ի մասնաւոր Այսնեան անունը յարգողները, փութացին թէ՛ ոչ ամէնքն անձամբ գննէ իրենց զգածմանց յայտարար թղթերով ներկայ դառնալ այս հանդիսին։ Լրագրներն եւ ի մասնաւոր «Մշակ» Յարգող խմբագրութիւնն իրենց կարելի զանց լըրին հանդիսին ընդհանուր նկարագիր մը տալու։ մասնագործներ կազմուեցան, յօդուածներ, առարկաներ նուիրուեցան Այսնեանի անուան։ Բնական է ուրեմն որ սիրով պիտի ողջունուի հանդիսին մանրամասն տարագրութիւնը։ եւ ընթերցող հասարակութիւնը պիտի տեսնէ յայտնապէս թէ ինչպէս ազգայինը, այլ եւ Երախտեան գիտնականը, եւ ի մասնաւոր Աստուծոյ Աղբանին, Պաշտօնալիք պաշտօնատեսարար եւ անհատական փութացին Մեծարող Երախտեանին յայտնել իրենց բարեկամ համարեան եւ յարգութեան հաւատարմութիւնն։ Եւ իսկ համեմատ յարգել այս Մեծ Բարեկամին եւ արդիւնաւոր գիտնականին արժանիքն։

և եւ ժամանակի այս առթիւ փութաց իւր ուրախութիւնն յայտնելու, քիչերուն շնորհուած մեծամեծ պատիւներէն եւ արտոգոյններէն մէկը շնորհելով Հայ գիտնական-եկեղեցականներէն եւ ասով մասնակից եղաւ Հայ ազգին ընդհանուր ցնծութեան։ Զուգըկացութիւն մ'եկաւ աւելի նշանաւոր ընել այս Հանգիսին տարեթիւր։ Ցարիներէ հետեւ բաղձացուած, յուսացուած իրի գործադրութիւնն՝ որ ծաղկալից տպագրւայ մը կը խոստանայ ազգային յառաջգիտութեան, Այսինքն Յօրէնի ժամանակները պատահեցաւ... Այս պարզ զուգըկացութիւն մը անուանեցինք. բայց ոչ ապաքէն պատմութեան երեւելի դիպուածներն, պատահականութեան օրէնքէն կ'առնուէ իրենց մեծ կամ փոքր նշանակութիւնը։ Թերեւս միշտ տխուր զգածմունք մը՝ եթէ ոչ բուրբոյլին, գոնէ ըստ մասին միտադէն այս նշանաւոր Հանգիսը, բայց յամենայն դէպք միշտ — սկզբնաւորութիւն մին է։ Եւ այսօր սոցմային պատմութեան մէջ նշանաւոր տարին կը պարունակէ իւր օրաթուրուս մէջ Այսրենեան Եօրէնի ծնունդը։ Եւ եթէ ոչ օրաթիւր... Եւ յայտնիք Յօրէնի միայն միայն ուրեմն Միաբանութեան տարեբայր մէջ. անմուտք՝ ամեն մէկ Միեկեղեցականի մտայ միշտ, եթէ ոչ գրեթէ Միաբանութեան հաստատութենէն ի վեր, իւրեւթ տօնուած եւ Գիտնական Եօրէնիաներ, բայց ազգին կողմանէ այսպիսի ջանք, եթէ ոչ գրեթէ համակրական իղձեր, որտաղին մաղթանքներ իւրջ Եօրէնեան մը, եղաւ միայն — Այսինքն Եօրէնեան։

Գերապայծառ Այսինքնի այս Եօրէնեանը կրկին նշանակութիւն ունէր. նախ իւր քահանայական, եւ երկրորդ՝ իւր զբաղան գործունէութեան համար։ Մէկին իսկ բաւական էր, զորթուցանել ազգակցի մը, կրօնակցի մը սրտին մէջ այն երախտագիտական եւ ուրախական զգածմունքը, զոր կ'ունենանք, որ եւ է անձն մը՝ իր պաշտօնակց Աստուծոյ, իբր եկեղեցւոյ սպասաւոր, իբր մարդկային ամենաազնիւ զգածմունքներէն միայն՝ այսինքն, կրօնական եւ հոգեւոր պարտուց միջնորդ եթէ նկատենք զնրքը։ Յիսուս տալուս մէջ թափուած արցունք ու քրտինքը, հոգիներ կառավարելու մեծ արուեստին բուն արժանիքը, միայն այնպիսին կրնայ գիտնալ, որ գիտէ թէ որպիսի ծանր եւ բազմապատկ պարտաւորութիւններ կը ծանրանան քահանայութեան աստիճանին բարձրածած անձի մը վրայ... Եւ սակայն այսպիսի Եօրէնեան մը չէ միայն, որ կը կատարենք այսօր. Գրգիսն գործունէութիւնն՝ մանաւանդ ազգային գրականութեան զարգացման ցոյց տուած փայլն ու եռանդը, կը սակաւադնեն մեր արտադին մալմանքներն, եւ լեզուի կապերը, Գրգիսակն հրապարակաւ իսկ յայտնելու այս Մեծարդ Եօրէնեանորին, իւր անձին նկատմամբ մեր տաճած երախտագիտական եւ շնորհակալութեան իղձերը։

Արկին էին ուրեմն Գեր. Այսինքնի Եօրէնիին պատճառները, կրկին եղան նաեւ այս Եօրէնիին հանդիսութիւններն, որոնց մանրամասնութեանց հարգող կ'ազնեք ընել մեր ամեն ընթերցողները։

Արկակի առաւօտ արդէն ժամը 7ին սկսած էին Հանգիսականք խռնիլ Միաբանութեան եկեղեցին եւ իրենց համար սահմանաւ աթոռները դրած։ Դեռ երաժշտական գոտարտերն սկիզբ չորուած անձնան աչքը կը գտնար նորակաւ յոյս խորանի մը վրայ, որ եկեղեցւոյն ձախակողմն Եօրէնեանի առթիւ կանգնուած եւ Ա. Անտոն Անապատականին էր նուիրեալ, որուն վրիկ կրտսգմէթին մէջ զետեղուած էր Ա. Արսէն ձգնաւորին կիսապատկերը։

Ճիշդ ժամը 8ին իջաւ Եօրէնեանուն յեկեղեցի եւ «Հրաշափառ» սկսաւ քառածայն։ Երաժշտական պատարագն մեզի համար նոր չէր, հաւաքուած էինք յաշորութեան եւ գեղեցկութեան։ Բայց հանդիսին շուքն առաւել հնչողութիւն տուած էր կարծես փողերու, եւ թրթռականութիւն՝ քնարներու։ — Եկեղեցին իր էր հանգիսականներով, որոնց մեծ զարդ կու տային Եպիսկոպոսները, Թաղադիր արքայը, Ծայրագոյն վարդապետներ, Ստորին Աստորիկահաճապետը Կոնսիլմանեզ, Արքեպիսկոպոսը եւ Գեղարկան խորհրդականները, Ստուշապետներ, եւ այլն եւ այլն. գրեթէ խմբովին ներկայ էր Անտոնիին Հայ գաղութականութիւնը։ Մէկ ու կէս ժամու մէջ աւարտեցաւ եկեղեցական արարողութիւնն, որուն յաշորութեան շատ նպաստեց Փրոֆէսոր Ալեքսի Եռանդուն աշխատութիւնը, որ — մտադրութեան արժանի է — եղօրք մահուամբ (տ. Կենսագր. Այնարկ. էջ՝ 40) ստանձնած էր, գործին շարունակութիւնն եւ զարմացրէր Հանգիսականքն՝ երգի ժամանակ Հայ բազմաւոր արտաբերութեան առանձին փայլն ու խնամք տանելովը։

Ժամը 10 էր, եւ ահա Հանգիսարարհին գոնքը բացուեցան եւ բուռն ծափահարութեամբ ողջնուեցաւ Հանգիսականքը կողմանէ Գերբաւ. Այսինքնի գայրաւոր, Բաղնիցաւ իրեն պատրաստեալ բաղնիցին վրայ՝ յուղուած ի տես այնչափ բազմութեան. կուրծքը զարգարածու Աստորիկ Յրանց Եօրէնի կայսեր՝ Եօրէնեանի առթիւ շնորհած «Grosskreuz des Franz Joseph Ordens» կարգին մեծ խաչին նշանովն ու «Ժապաւնումս» զոր Էսթրաթօր, ժամը 1 (յ. միջօրեի) լուսաւորութեան եւ կրթութեան պաշտօնակց Կոնս Գառն անձամբ Այսինքնի մատուցանելու շնորհն բրած էր։ Այս բարձր նշանին շնորհովն շատ սակաւաթիւ բարձրաստիճանաւորաց կը շնորհուէր, եւ Նորին Օգոստոսփառութեան անձնական հաճութեան ամենածնէ նշանն էր։

Ըստ Հանգիսութեան ծրագրին՝ Միաբանութեան կրօնակից եղբայր ամհամբայր տալէն ետեւ, Հանգիսականքը յոտնադր սկսան միտ գնել շնորհաւորութեանց։ Իբր աւալին նուէր մատուցուեցաւ Գեր. Եօրէնեանորին սպիտակ կաշւով կաշմուած փառաւոր գիրք մը, որուն առաջին կողմն վրայ գետեղուած էր Գեր. Այսինքնի յատուկ գեղանշանն՝ արժանիքն եւ Եմալլով շարտարութեամբ կազմուած 0.50 Տրմ. Թանձրութեամբ գիրքը գրաւեց իւրկին ներկայից ուշադրութիւնը. բայց չուտով վերջ տրուեցաւ այս հետազոտութեան, վասն զի կրօնակից քահանաներէն մին սկսաւ բար-

ձրածայն կարգալ գրարար ոտանաւոր մը, որ կը
նկարագրէր Գեորգ. Այսինքն 50ամեայ քահանայ

նայութեան ընթացքը: Անշուշտ հաճութիւն մը կը
պատճառէր ընթերցողաց նոյնն այստեղ գնելով:

ԱՄԵՆ ԱՊԱՍՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱՊԱՍՏԻՍՏԻՍ ԵՒ ՀԱՅՐ

Մինչ ի սեղան ըուրմունք խնկոց վառէին,
Տեսի հրեշտակ պատգամաւոր առ Էին...
Երկիր մարդկան հուպ իջանել ա՛ռ պատուէր,
Արսնհոս ի կարգ աւծման անդ պատուէր:
Մածեալ զծնոս՝ պսակ ի գլուխ, Նահատակ,
Ձնարիւք դիւին առնէր անդէն ծաղ, կատակ...
Ժխեն կրկէսք, գոռ մարտ, շաշեն զէնք, ասպար,
Անկան տապաստ դեք առաջուր շնչապատ... —
Ձաշաքս անկեալ գլխուն ամ մէգ խաւարի,
Տեսի ընառ ոչ գիմ՝ Մեծ Արսէն քաջարի... —
Այսաւր յաջաց, ա՛ն թարթափին սեռա լուսանք...
Նո՛ղ ունկն իմ հարաւ թէ հանցեն երգ պերճ գուսանք:

Միահամուռ զոռոյթ տայ հիւսիս ի հարաւ,
Արեգըն կոյս արեւմտից ընդհարաւ.
Խմբել ըզտան՝ յիսուն ամաց Յոքելեան,
Որպէս հրաման ա՛ռ ազգ Հրէից: Սրայէլեան... —

Ե՛ն են ի բաց Տիգրիս, Նրասիս Նոռաստան,
Այլ զՈւխտս ջերին Բեզ առաքեաց Հայաստան:
Ա՛ն առցեն քնար յերգ արկանել իմ՝ գուսանք
Ձայնակից արդ նոցա լիցին եւ Բո սանք...:

Արկեր ի շահ որդւոց Ազգիս՝ ըզտաղանդ,
Ջոր էր Երկնից առատ տուեալ Բեզ յաւանդ.
Լոյս Հաւատոց մեծապայծառ ի ծնորն,
Եւ միտք անդու ի գիտութիւնս դեգերին.

Լոյս տալ մանկտոյ՝ ջամբել ըզկաթն աննախանձ
Ծիջուցանել զմիտքութեանըն շար խանձ.
Ետուն վաստակք՝ յայգուջ Ազգիս, տո՛մական
Վառեցան միտք՝ ի լոյս, մեծին եւ մանկան:

Ջի՛նչ վաստակոց Բոց փոխարէն Բեզ տրիտուր... —
Աւուրս անմիշտ, Հարս ազնւի, ո՛վ Տէր տո՛ր.
Վճիտ յամպոց իցէ Նորին սուրբ ճակատ,
Հովուել հաւտին իւրոց որդւոց խանդակաթ:

Եամբս յիսուն Յոքելինի յաւել, Տէ՛ր,
Եւ քազում այլ. խնդրէ գայս ինչ ի Բէն Սէր... —
Ընկա՛ւ, ո՛վ Հայր, այսաւր զըղծից գրաւական,
Ջոր թէ պարգեւ չեն քիւր լեզուք բաւական:

Հագիւ թէ վերջին «բաւական»-ը կը կորսուէր
կեցցէներու բարձրանայն աղաղակին մէջ, եւ ահա
լատիներէն լեզուաւ գրուած արձակ խօսք մը ստի-
պեց ներկայից աղետութեան զսպմը: Ազգային

եկեղեցական երգերու համութիւնն, եւ իւր վա-
ռեալ հաւատքին ոյժն ու սաստկութիւնը կը
գրուատէ լատիներէն լեզուաւ բանաստեղծը: Եւ
ջորդեց ասոր գերմաներէն ոտանաւոր մը, որուն

նիւթն է ք վեր հանել թէ «Ինչե՛ր բրած էր այն
Անձն եւ փորթիկ ծիւղ մը, որ եկած էր արեւմուտք
միջնորդութեան դեր կատարելու արեւմտից եւ
արեւելքի մէջ», Հարկ չէ կրննել թէ ներկայ
գերմանացի հանդիսականից իրենց »Hoch«երով
նստեմանքնեւ ուզած էին կարծեա՛, «կեցցէ՛նքու»,
ձայնե՛րը, կարճ տաճկերէն խօսել մ'եռու, աշ-
խարհաբար արձակ խօսքին արտասանութեան ժա-

մանակ նշմարել էր Գեոր. Երեւինասուրին օրտի
յուզմուճքն, որ իւր ծանկատե՛ր գործունէութեան
այսպէս հրապարակաւ գրուստուիլն իւր զգած-
մանց եւ կամաց հակառակ իւր դգար, բայց ներկայ
հանդիսականաց՝ գրեթէ արտասանողին ամէն մէկ
նախադասութեան տուած հաստատական նշան-
ներն, յարտասուել իսկ փոշկեցին զԵրեւինասուրի:

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ԳԵՐԱՊԱՏՅՈՒՄԻ ՏԵՐ ԵՆ ՀԱՅՐ

Բուռն ըղձից ծանրութեան տակ, Պատուական Հօրթ Յիսնաման Յոքելինին աղթիւ,
կը նշմարեմ մտաց աշուճներով զնոցեկաշար շարուած շուրջը այն զրազէտ դասն, զոր
ազգին գիտական պիտոյից դարման տանելու համար մեծ ջանիւք բոլորսիրք ժողովեցոր՝ օգ-
տաւել կենաց յիսուն գարուններուն մէջ: Բաւական չէր, ո՛վ Հայր, թանկագին ժամինը
վասնել դպրոցական ծանրաշունչ միջնորդոսին մէջ. քաւական չէր թրուստ լեզունին ար-
ժանիկ ոչ թէ մահալ մայրենի գոնեցիկ լեզուաւ, այլ նաեւ ժամանակիս ամենախաղտուր հա-
մարուած՝ Մոլիլերի եւ Իսակիննայ լեզուաւ բարբառելու. քաւական չէր եռանդանդ այս
ամենայն, այլ անժամը իսկ քաշալեռիչ փորձ տուի՛ր թէ գիտական անուան անհրաժեշտ է
այսօր դասական լեզուաց հմտութիւնն: Միջնորդական օրինակն էր Քեզի առաջնորդ: Այլա-
բարտեան գաւառէն կը թողուսնէր իւր զօգաւ աղանձաց՝ գրականութեան հիմնադիրն, ուշմ
պատաններն ի Բիւլանդիոն, հոն պարարելու իրենց միտքը Դիմիտրիենայ եւ Պերկիւնայ
լեզուին առատ գանձուղին: Նոյնն ի հանդէս բերնել ուզեցիր անշուշտ, երբ յունական լեզուին
հմտութեամբը զարմանցն շարժեցիր նոյն ազգին գիտոնց: Բայց այս ամենայն հեռաւոր պա-
տաստութիւնն էր՝ անկէ կարելուր պիտոյից մը, որուն դարմանն անհրաժեշտ էր ազգային
գրականութեան զարգացման: Ունեղարեան դասուն աղծանաւոր աշակերտ, մասնակից
եղար մանրակրկիտ խուզակութեանց, որոն ծամբան պիտի հորդէին լոյս աշխարհ գալու այն
լամբերիներն, որուն մանուածապատ չըշանմներուն մէջ ելից հմարք չէր գտներ զբացարդ
աշակերտ մը: Պարզեմ, իւր նախնական ծնին վերածել, քաղահան մարքին այն ամէն յաւե-
լումը ըսեցին, որ կը խանգարէին եւ հեղձուցիկ կը խափանէին միջնորդական լեզուից զար-
գացումն, այս էր թու քաղմամայ ուսմանը նպատակն: Բայց շատ անելի մեծ ասպարէզ
բացաւ արդենաւոր վաստակը՝ 66 թուականը: Արդի լեզուին առաջնորդ հրատարակեց
գեղեւ ազգին միջնայն վիճիւր, առաջնորդ աշխարհաբար գրականութեան կանոնաւոր լեզուին:
Այտնեան անունն անբաժին է աշխարհաբարի ծակատազրէն. աշխարհաբարը՝ Քննական
քերականութիւնն էր. Քննական քերականութիւնը՝ արդի գրականութիւնն է: Եւ իբրց, որպիսի
երազայաւց ծախքանք մը չառաւ մեր շոր գրականութիւնն Այտնեան անուամբ, եւ ուր աշ-
խարհաբար անունն պիտի հնչէ, հոն անբաժին է Քու մեծամարմաւ անունը: Եւ այս անուան
տուն է, որ կը կատարէ այսօր համասփիւռ Հայ ազգն. ասին ուրեք այսօր կ'արտասանուի
անխածանօք Քու անունը: Միշտ եւ միշտ երախտապարտ է եղած Հայ ազգն Քեզի եւ Միա-
բանութեանը, բայց ի մանաւորի այսօր ուզեց յայտարար թարգման հանդիսանալ լուռ
երախտագիտութեան մեծագայն բարբառով. Երեւինան հանդիսիւր տունն, Գիւրապայնառ
Ճէր, ապահով եղիր թէ Քու քրտանցը արգասիքն դրուատել ըսել է, եւ արաւ այս Մեծարդ
հանդիսականը՝ որ իբր արժանաւոր պատուիրակց ժողովուած են հոս, պիտի հաստատուն թէ
Այտնեան անունն անմահ պիտի մայա ազգին գրականութեան պատմութեան մէջ. ոսկեգիր
տառերով պիտի յիշուի ընդ ամենայն դարս թէ Հայ շոր գրականութիւնն եթէ ոչ գրուի լեզու,
գոնէ զարգացումն պարտական է Քննական քերականութեան հեղինակին: Բայց մի թէ եռանդն
գիտել կանգ անուել իոնէլ ու վաստակ, հոն ուր մղուան անհրաժեշտ է, ո՛վ, ո՛վ ըսաւ: Այս էր
անտրանտ որ «Հանդէս», մը պարզեկեցիք ազգին. «Հանդէս» մը որ իւր մասօրայ չըշանուի
կը քալէ թու ծակատիւց համար բոլորելի պատկին նորանոր դաճկմիւր. «Հանդէս» մը
որ յօդակաւ է ազգին երախտագիտական սիրելի եւ քու գործունէութեանը: Այսչափ գործող
աղէն ինչ կը մայա մեզի, հանդիսակցացս, ըսել, եթէ ոչ թովանդակ ազգին հետ մաղթել
Քեզի երկայն ու երէնակի օրեր: Վաստակաւոր յիսնամայ գործունէութեանը տունն առ-
հաստայայ մին է թէ պիտի չլաղորի սիրտը ազգին մանկտուրն համար բաբախելէ. միտքը
ազգին պատմանաց համար խորնէլ, ազգին զրական եւ քարոյական յառաջդիմութեան
համար գործելէ: Կը միացնենք, ազգին Հայր, մեր անհատական եւ հաւաքական շորհա-
կալութեան եւ մաղթանայ իղծներն, եւ մեծագայն կը գործեց այս Նշանաւոր օրս. Երեւին
տարի զոնցնոր ազգին քարոյական ու գիտական լուսաւորութեան, այս յիսուն տարի-
ներն են այսօր ծակտիւց փառաց պատկ մը, որ մայա անթաւառ յամար բաբախել: Զայս կը
կրննէ Քու Հօրդ, զայս կը հնչն Հանդիսականք, որոնք արժագանդ կու տայ համայն Հայ
ազգը: Կեցցէ յամայր ամն Գիւրապայնառ Արսէն Այտնեան, կեցցէ, կեցցէ, կեցցէ:

Հում դժուարութեւ կրցաւ այս խօսքն ի գրելու ելլել.
եւ ստուգելու բուռն ջգէր պէտք էին՝ Հանդիսաւ:

Կանաչ գրեթէ անբնդ հատ կեցցէ՛նքու տակ, աւար-
տել զայն. իսկ վերջին տուր նշան եղաւ կարծես

անդուռայ խանդավառութեան մը: Զանց չենք կրնար
առնել ներկայացընելու ընթերցողաց այս շոր՝
ճառախօսութիւնքն եւս. որոնց ամէն մէկ նախա-

դասութեան ստուգութիւնը պիտի գտնէ նաեւ
հեռաւորաց հաւանութիւնը:

Excellentissime ac Reverendissime Domine Archi-Episcopo!

Felix illuxit aurora Festivitatis insignis Congregationi Mechitaristicae, Jubilaei anni quinquagesimi Sacerdotii dilectissimi Abbatis Generalis.

Laetatur sancta Mater, Ecclesia catholica, dum conspicit egregium Antistitem, virtutibus apostolicis fulgentem, ad altare Dei illibatam Hostiam litantem, Calicem salutaris offerentem, gloria et honore coronatum. In diademate, quod Archi-Præsulis jubilantis frontem venerandam cingit, purissimum resplendet aurum charitatis, gemmae autem pretiosae atque margaritae illud ornantes sunt merita immortalia, labores innumeri in vinea Domini exantlati tum in scholis per religiosam educationem atque institutionem scientificam Juventutis, tum in Missionibus per assiduam verbi divini prædicationem necnon infatigabilem Sacramentorum administrationem et præsertim in sapienti regimine Congregationis Mechitaristarum, cui summo-pere gratulandum, quod adeo bono gaudeat Pastore, qui vere forma factus gregis ex animo tamquam lucerna lucens Familiae sacrae sibi concreditae viam salutis ostendit. Jure merito sibi gratulatur Ecclesia armeno-catholica, quæ in Excellentia Vestra tam zelosum veneratur Archi-Præsulem, cui in acceptum refert, ut Missiones orientales a Sanctissimo Patre, Summo Pontifice, Leone XIII. gloriose regnante tanta sollicitudine universo orbi commendatae laetissime floreant et fructus abundantissimos promittant.

Quapropter debitos canit laudis hymnos sancta Mater Ecclesia Regi Sæculorum, qui pretiosam vitam Archi-Episcopi jubilaris integram conservavit simulque ferventissimas fundit preces coram throno divinae Majestatis, ut eximium Antistitem ad multos annos sanum atque sospitem conservare et gratis copiosissimis cumulare dignetur, donec accipiat a Summo Sacerdote, Christo Domino, splendidam coronam justitiae! Vivat!

Gruß vom Westen.

Ein Reis, des Ostens Wunderwelt entsprossen,
Es wird verpflanzt in uns're fremde Erde;
Der kühle Thau des Nordens hat's begossen
Auf daß es hier zum hohen Baume werde,
Von dessen mildem Schatten überflossen
Im Frieden weidet eine treue Herde,
Sich an des Baumes reichen Früchten labend
Und frohes Dankgefühl im Herzen habend.

So blickst, guter Vater, Deine Söhne
Heut' auf zu Dir an diesem Jubeltage! —
Das Wahre und das Gute und das Schöne
War stets Dein Ziel und Deine erste Frage;

Daß Ostens Blut sich deutscher Kraft gewöhne
Und Nordens Mark in's Land des Morgens trage,
Das war Dein ernstes, mühevoll's Streben:
Erst Gott, dann Deinem Volke dient Dein Leben.

Doch auch das Land, wo eine zweite Stätte
Der Heimat Dir Dein Wirken hat errungen,
Es eifert mit den Deinen um die Wette,
Dir heute darzubringen Huldigungen.
Daher dies Lied, das wohl an Blut und Glätte
Nicht ganz erreicht des Morgenlandes Zungen:
Doch als Tribut von Oest'reichs schönen Gauen
Dart's, Dich erfreuend, wohl auf Nachsicht bauen!

Es sei, so steht es, Dir das Glück beschieden,
Noch lange in der Kraft des Herrn zu walten,
Zu lenken deine Herde stets in Frieden,
Nach Gottes Bild die Jugend zu gestalten;
D'raus blühe Dir als schönster Lohn Hienieden
Der Friede, den die Besten nur erhalten
Nicht von der Welt, — nein, nur vom Gottessohne;
Und droben leuchte Dir die ew'ge Krone!

فضیلتو پدر روحانمز افندیز حضرتلری

بو کون مسلک پاک روحانیه دخالتکز یوم مسعود و مبارکنک النبی سنہ دوریه سنہ
مصادف اولمق ملاپسه سیله جمله مزک قلیی انواع ذوق و شادی ایله مالامالدر
اوت بو روز مسعوده بالعموم افراد طریقت اجرای آهنگ و شادمانی ایتکه مجبور درلر
چونکه عون و عنایت خدا طریقتمزک کرسی ریاستی اوپله بر ذات قدسیت صفات ایله
تزین بیورمشلر درکه محبت صافیہ پدرانهلرله پرور شیاب اولان بالجمله فرزندانک قلبنده
بر جای مخصوص شکران و امتنان اشغال ایتمشلر و هله تربیه و تهزیب اخلاق صبیان امرنہ
روز و شب ابراز بیوردقلری اقدامات خدایستدانه و معارفکسترانه لرله آستانه و ازیر کبی
بر قایچ مرکز مهمده طریقتمزک اعلائی شرف و شاننه و احیای نام و نشانه بادی اولمشلردر
فضیلتما ب پدرمز

شو آن سعادت اقترانده بزم ایچون ایفا ایدیله جک بر وظیفه مقدسه وار ایسه اوده بو
وسیلہ جلیله دن استفاده ایله ایفای راسمہ تبریک و تهنیتہ مسارعت و دست قدسیت پیوست
فاضلانهلرینی بوس ایله اسکتاب فیوضات و برکاته مبادرت ایتمکدر
همان جناب حق ذات سامی فاضلانهلرینی هر درلو آفاتدن آ زاد و طریقتمزک کرسی
یارستنده مستدام و بر مراد بیورسون آمین

“Կեցցէնէն” կը շարունակէին՝ օշորակ ի ձեռին, երբ Տր. Վահէ Մինասեան, Վիննայի բիթերգանային ընթերցարան երիտասարդ Հայ բժիշկին, ուղղեց իւր խօսքն առ Թորթիմուսորն, շնորհաւորելով զինքը՝ որ իւր Զանգեզուր, անպատիւ համարումս աշխարհաբարն այսօր հասաւ իւր լիովին պատուին, եւ ամէն Հայ շնորհապարտ կը համարի ինք զինք Այսնեանի մեծահամբաւ առնուան։ հրաւեր կը կարգար “ներկայից իւր արժանաւոր ներկայացուցիչներ հեռաւոր Հայ եղբայրց, բմպելու յարեւշատութիւն Հայր Այսնեանի, որուն երկար կեանքը պիտի բլայ միշտ նոր զարգացումն Հայ գրասանութեան”։

Հակիրճ բայց սրտաբուռն խօսքերով յայտնեց Այսնեան իւր շնորհակալութիւնն, նախ ներկայից, երկրորդ՝ հեռաւորաց, որ “այսպիսի աշխարհ Ժամանակ մը, պիտի ստիպուէր ծիծաղազէմ երեւալ, մինչ օգալ պէտք էր եւ լալ...” “Սակայն ընդդէմ իմ կամաց մասնաժողովներ կայմեր էք, քաջակերութիւն գտեր էք ի մեր հաւաքաց եւ ի հեռաւորաց։ Կը շնորհաւորէք ինծի 50 ամեայ Թորեկեան, շնորհակալ եմ. բայց եթէ յիշուն տարի արեցայք, միթէ իմ արժանիքս էր։ “Գրական գործունէութիւն” կ’ըսէք այն բանին զոր ես գործու համարած եմ, եւ է իրքը ամէնու պարտքը՝ աշխատիլ իւրովսնան իւր ազգային երգիւնուին, երգիւն, երգիւն յառաջդիմութեան, յառաջդիմ կանոնաւորութեան, իսկուսութեան լեզուի մը։ Ըրածներս ոչինչ եւ չըրածներս համեմատութեամբ, զուք բրածներս Վե՛ր հը համարեցէք ուրեմն նաեւ իմ շնորհակալութիւնն, որ ձեր ընդէն ու մտղմանաց համեմատութեամբ ոչինչ եւս թարգման եղաք մասուորքը” հեռաւորաց, նոյնպէս իմ սրտագին ու անկեղծ շնորհակալացս թարգման հանդիսացէք հեռաւորաց, որոնց իւրաքանչիւր անհատին կ’ուղղեմ խօսքը, եւ ինծի մտղմած բարեաց հաղթարապատիւր կը մտղմեմ, կը խնդրեմ որ Բարեբեալը զեղու ամենուն վրայ իւր առատատուր ձեռաց շնորհաց գանձերը թէ հոս եւ թէ ի հանգերձեալ աշխարհին, ի որտէ բոլորն այս անկեղծ խօսքերուն պատասխանն եղաւ Զերմագին ծափահարութեանց եւ կեցցէնէնը ձայն մը։ Բայց անշուշտ լուծիւն տիրեց յանկարծ երբ Հունգարական թերթին խմբագիր՝ Պր. Սնեիթ, Պր. Ֆրորիան եւ Հայաքաղաքի ազգասէր Ժողովրդապետ՝ Գեղը, ղուկա Պարանան, որոնք Հունգարացայրց կողմանէ իրեն պատգաւաւոր եկած էին, յառաջ անցան յանուն Կերլա քաղաքի իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելու։ Գեղը, Ժողովրդապետն յուզեալ որսիւ յիշեց այս հանդիսութեան պարզ ընտանեկան նկարագիր մ’անենայուն պատճառները. եւ վառ խօսքերով ելեկարանակ հասանք մըն ի հաղորդեց ներկայից, “Կի խօսեմ, Գեղաք. Տեր, Կերլա քաղաքի անունով. կի յիշեմ թէ քանի բարութիւն արած էք Կերլացու Ժողովրդուն։ Չեն նըպ ի հոս. բայց կ’ասեմ թէ եկել եմք մէջ շնորհ բերելու, Գերապաւառ Տեր, Չեզե՛ եւ ամբողջ Վիննայու Միտիարեան Միաբանութեանը։ Դու լուսաւորեցեր մեր զազգ, կրթեցեր մանկութուն. գրե՛ւ եւ գիրք,

մեր ազգը չի մոռանար այդ բարիքը. եւ յախտեան շնորհանայ։ Խեղճ է մեր ազգ. աղքատ է մեր ազգ. բայց ունէ նա հարատուութիւն, եւ այնոր հարատուութիւն է, շնորհակալութիւն բերել ամէն գործողներին, որ գիտեանս օգտակար լինել նորան յառաջդիմութեան։ Այսօր իսկ, չէ կարելի սուս ների եւ փողոցների վրայ... հեծեռններու եւ լացեքու հետ, չի լսել նորան եւ շնորհակալութեան ձայնը, որ ունէ աւելի յարգ քանի որ արեւմտեմ բերանցեցին եւ գտել։ “Հնորհք լեզ, Այսնեան”... Այդպիսի ոգեւորեալ ազգաւորութիւն մը՝ կրուսեալ համարումս հայութեան մէջ ներկայացուցին բերանը, չէր կենար հանդիսանքներն անտարբեր թիւղուլ, իւրաքանչիւն կը փութար ձեռք թօթուելով եւ սեղմելով յազուրդ տալ հրապառ խօսքերու ի փոխարէն զգածած շնորհակալութեան։

Այդպիսի ոգեւորման մէջ Հ. Գրիգորիս Վ. Գալեմբեարեան յառաջ մնացաւ եւ մատոյց Գերապ. Աբրահամ Բարեբեալ. նոյն ատեն հասած հեռագիրներն ու նամակները. Հ. Թափառս Վ. Տալեան իւր 10ամեայ աշխատութեան արդիւնք՝ փառաւոր թիղի վրայ տպուած ծանր Հատոր մը. Նամաց “Հայ ձեռագրաց ցանկը”, հանգերձ պատկերներով եւ լուսատիպ նկարներով, գեղին մետաքսեայ եւ մետաղեայ զուգանքներով կազմուած՝ նուիրեց Հայ գրագիրաց եւ գրասիրաց կողմանէ։ Հ. Գաբրիէլ Վ. Մենեղիշեան Գրեթիկն աւթիւ իւր գրած համառօտ “Կենսագրական նկնիւրը”։ Պր. Տիւրեան իւր ներկայացուցին ձեռագր “Սեւ Ժողովու առաւական եղբայրը”։ Նպաստի Հայ հասարակութեան կողմանէ Վ. Հ. Սպեիթ Վ. Տուհայեան փառաւոր մեղեխի քարով եւ շուրջանակի պատմադասակար ոսկի մատանի մը, որ խնդրի զարգարեց Գրեթիկ նաւորին մասն, յուրախութիւն մատուցանողն։ Վանմայ. Տր. Սեւեան փաշայի կողմանէ ի Կ. Պոլսոյ զգուած նուէրն, վեր ձեռնական սկահակներ հանգերձ ոսկեղեւալ արծաթեայ սկահակալներով, ամփոփուած տմեղել շքեղ տփի մը մէջ։ Զմիւռնիոյ Միաբանութեան Մեծաւորին Գեղը. Հ. Սահակ Թ. Ա. Թուրուհեանի կողմանէ նուիրուած շքեղ գորգ մը այնպիսի մետաքսախառն, Ուշագի Հայ կանանց գործ, որ իւր ճաշակաւոր նկարներով գրուածից խնց ի հանդիսականներն եւ շնորհակալութիւն՝ Գեր. Այսնեանէ։ Գրեթիկ նաւորին աշխարհաբարե՛ն լուսանկարիչ Կիւմլեզեան եղբայրց կողմանէ զգուած երկու շքեղ համապատկերներ, որ կը ներկայացնեն Բապոսի փառնքին, իւր յիշատակ Այսնեանի ծննդավայրին։ Վիննայի Միտիարեանց թաղեց բարեպաշտ Տիկնանց կողմանէ ընծայուած շքեղ ոսկի մատնատուփ մը։ Պր. Պ. Շիլմանեանի կողմանէ ընծայուած ոսկի անձեռնոցակ մը։ Ծաղկեայ փնջեր ու պսակներ եւ այլն։

Հանդիսասրահին երկու անկիւններ կը զարդարէին՝ ծառերով եւ պտուկներով զարդարուած Գեր. Գրեթիկնաւորին արդիւն բնական մեծութեամբ շքեղ արձանն, երկու կանգնող պատուանդանի վրայ, եւ իւզաների պատկերը։ Պր. Զատիկ Բարովել վերջիւ շուրջանակութիւններն յառաջ ի կող-

մանե Վիեննայի «Հին գաղութի» Հինգ անձանց նու-
իրեց արձանն Յորելնաւորին, հակիրճ բոլոր սրտա-
գեղ ճառասացութեամբ, որ կը վկայէր թէ օտա-
րեկրեայ հայն իսկ եւ ի մանաւորի Վիեննայի
հայն ինչպէս ուրիշ առիթներու մէջ, նոյնպէս
այժմ գիտե գնահատել իւր ազգին ծառայու-
թիւններն եւ շքեղացնել ազգային հանգիստ-
թիւնները: Կեցցէներ եղան ճառասացութեանս
պատասխանը:

Վիեննական Միութեան տպարանին գոր-
ծակատարը Պր. Կէնիք տպարանի կողմանէ նուիրեց
Կեր. ԱբբաՏօր շատ յաջող իւզմանով պատկերը
— զոր նկարած է Ալազեմական նկարիչ Պր. Մայ-
էրհօֆեր: Ընթանկան խօսակցութիւնները կը շա-

րունակէին երբ Պր. Բուշան Վիեննայի կողմանէ
յայտնեց իւր շնորհակալութիւնն առ Յորելն-
աւորին, որ իրեն եւ իւր Միաբանակից եղբայր
տրուած հիւրընկալութիւնն այսչափ տարիներէ ի
վեր գիտցած է յարգել եւ աւարիական անունն
եւ ազգեցութիւնն կը տարածէ յարեւելոյ Վե-
նետիկ Յարգոյ Միութեանց կողմանէ ձօնուած
սկեզիւծ գունատիւ պատնասին ծախահարուցու-
թիւնը: Գնահատելով մանաւոր համարալից գգած-
մանց համար, որ երկու Միաբանութեանց մէջ կը
սիրէ. նոյնպէս գովութեամբ ընդունուեցաւ Կ.
Պոլսոյ Վիեննայի Միութեանց վանատան կող-
մանէ նուիրեալ գեղեցիկ ձօնը:

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ Ի Յ Ա Ր Գ Ո Յ Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Հ Ա Ր Յ Զ Ո Ն Ը

Տ Ա Ղ

Ինձ Զըւարթուն դու դասապետ հոգեմբաւ երաժշտաց,
Օ՛ն, մատու զոսկիդ ջընար ջընշն յոգիս խանդ երկնաւինն.
Մուսայից լոնսցն քարքանջը, ըսթօղեսցի Ուիմվոս.

Մարմին մի ժըպրհեսցի՝ ուր լարը հոգւոյ թըրթռնի ի սիրտ,

Ուր երկինք հաշտ ընդ երկրի

Յանդշ ըտրիցն աստուածեան,

Ըզմեղս քաւնն աշխարհի,

Հոտոտեալ այս Յիսուն ամ:

Յորելեանդ, ողջոյն ընդ Բեզ Բառաթեւին ժիւր պաշտօնեայ,
Որ ընդ որոշս աղցալից քնութեան ի թոճիքս գերապանծ,
Դիր եւ տար զոտիւքդ հարեալ ըզննգատոր դիւին կափուլս
Եւեր սըլացար առ որ ի Փայտն յայն բեւեռեալ.

Զոյր հետ պընդեալ երեքին

Մարմին աշխարհ եւ սատան,

Ափ ի երբան արդ հային,

Յայդ արութիւն ոչ ժաման:

Ողջոյն կըրկին, Յորելեալ, որ ըրոնալիւր առատագեղ
Իմաստնամեմ՝ աւանդից գանձոց սոփերըս սըլուեցեր,
Եւ սիրաթոճի թեւոցդ ի մախր յիմնահոլով կառացող անուոց
Ըզքիւրոց ուսըմաստենչ ոգւոց հարեր ըզսուրը պատուը.

Զինք ի մակատ քեզ քանդակ

Ըզկոթոնից նիշ վնհապանծ,

Եւ ի հոգիդ փայլունակ

Դեռչմեալ զանդուլ կնիք ծըգանց:

Ալետոր՝ Արհապետդ յիմնայաղթող քաջ ախոյեան,
 Իրքի բերքից փռնջից երփն երփն եւ ոսկեթել ծրոյց ծաղկանց,
 Ընկալ խուն գուշակ ըղծից զոգոց ջերմից առհաստեայ՝
 Ըզարտիկըս սիրահիւս Մխիթարայն յանդրանիկ տուն,
 Որ Բեզ աուրս բազմեաւ՝
 Ուխտիդ ի փառս եւ յաստիս,
 Մաղթե՛ յերկնից յարաժամ՝
 Եւ ի պարծանս Հայ ազգիս:

Հառ ցաւ պատճառեց “Մշակ” յարգելի
 խմբագրութեան կողմանէ Պր. Ա. Սարուխանեանի
 իբր երեսփոխան՝ գալստեան ուշանալը. որ ի Գա-
 լայէ Հեռագրած էր իւր Հնորձաւորութիւններն:
 Անհաւանքն է մի առ մի զետեղել Հոս ամէն
 նամակներն, որոնք Համապիւռ ազգայիններէ եւ
 օտարազգիներէ առաքուեցան այս առթիւ. պիտի
 դնենք նախ Հեռագիրներն եւ յետոյ նամակներէն
 մէկ քանին Հանգերձ իրենց կարեւոր բովանդա-
 կութեամբը:

Հ Ե Ռ Ա Փ Ի Ր Ն Ե Ր

ԻՐԵՆԵՑ ՕՐԲՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԺԱՄԲԱՆ ԿԵՐԳԵՐ

1. Կոթն, 26 Հոկտ. — Ի բարձանց աստի
 Հնորձաւորեմ խնդութեամբ զգրական յոբելանս
 մեծի Տօրդ գպրութեան:

Գաւրգէն:

2. Smyrne, 1. nov. — Félicitons nocés
 d'or, souhaitons nocés diamants.

Aucher.

3. Tiflis, 1. nov. — Agrérez, Monseigneur,
 félicitations sincères de Votre jubilé.

Siméon Aidimantz, atelier Bacou.

4. Նոյն, 31 Հոկտ. — Թող գէթ
 այսօր ցնծայ Ձեր ալեգարդ կուրծքը յիմնական
 ձիւր վաստակներից յետոյ, Գուրգ կատարեցիք Ձեր
 առաջը, Հայրենիքը ունեցած պարտքը, նուիրե-
 լով Հոգեկան ոյժերդ ազգին անհուն յառաջա-
 դիմութեան, եւ այսօր ազգը պարծնում է Ձե-
 րանով, զեղում է Միացե՛ք նաեւ մեր ի սրտե
 բխածը: Թող Բարձրեալը երկարացնէ կեանքի
 թելը ի պարծանս Հայրենեաց, ազգի:

Նուխա. Հայոց գպրոցների ուսուցչական
 խումբ. Ոսկանեան:

5. St. Pölten, 2. Nov. — Herzliche Glück-
 wünsche zum Jubelfeste.

Bischof Rössler.

6. Smyrne, 2. Nov. — Jubelgreisem Erz-
 bischofe wünschen glückliche Jahre

Mechnitharisten.

7. Wien, 2. Nov. — Durch Influenza am
 persönlichen Erscheinen bei morgigem Jubelfeste
 gehindert, bittet, in der Hoffnung, nächste Woche

kommen zu können, den innigsten Glückwunsch
 entgegennehmen zu wollen, der treu ergebenste

M. R. Heinesfetter.

8. Constantinople, 2 nov. — Félici-
 tations sincères.

Vincent Kassapian.

9. Constantinople, 2. nov. — Souhails
 de jubilé se perpetuent dans l'écho de mes vœux.

Alan.

10. Smyrne, 2. nov. — Félicite Votre
 jubilé, digne couronnement de Votre gloire.

Mammourian.

11. Թիֆլիս, 1 Նոյ. — Արեւմտեան լուսա-
 որութեան կենդրոններում Հայ մօղթի յոբելանքը
 Հայկական ազգ. յաղթանակն է: Կեցցէ՛ Հայու-
 թիւնը, կեցցէ՛ Յոբելեար Հայր Այսնեանը, որի
 գրական յիմնական փառաւոր գործունէութիւնը
 պարծանքով ամենում է այսօր արեւելքում ողջ
 Հայութիւնը:

Յովսէփ Բաշանայ Տէր-Պետրոսեանց
 Սարգիս Աւագ Բաշանայ Ազաւանեանց
 Եղեղի Բաշանայ Երզնկեանց
 Արսէն Բաշանայ Բաղրատունի
 Յովհաննէս Բաշանայ Սարգիսեանց
 Չարսար Բաշանայ Չարեկեանց
 Գրիգոր Բաշանայ Շերմազանեանց
 Գրիգոր Բաշանայ Խանէմաթեանց:

12. Smyrne, 1. nov. — Élèves de l'In-
 stitut présentent respectueuses félicitations.

Athanas.

13. Moscou, 2. nov. — Hantess amsoya.
 Veuillez présenter à l'Archevêque Aydenian mes
 félicitations sincères.

Levon Mseriants.

14. Achaltzig, 1. nov. — L'administration
 particulière d'Achaltzig de la Société de bien-
 faisance arménienne félicite Votre Grandeur avec
 jubilé de cinquante ans consacrés au service de la
 science littéraire.

Président de l'administration:

Prêtre Gasasian

Membre de l'administration:

Siméonians Martirosians
 Akobians Maroukians.

15. Սահմանադրութեան, 2. հոյ. — Գերապայ-
ծառ Տէր եւ Լայր Վիեննայի Միախմբութեան Միա-
բանութեան: Որդական Հպատակութեամբ շնոր-
հաւորեմ զյորեկանդ յիսուն ամաց քահանայու-
թեան եւ զՆերմայեթում ազգութան մեր ընդ ֆլյան մի-
աւորեմ: որով ինդրեմ զՎատուած զգլխու-
թեամբն իւրով տարածեցէ զսուր շնորհան իւր
եւ զզորմութիւնն ի վերայ Գերապայծառ. Լորդ:
Հայ կղերք Կերլայի

Թեոդորոս Թոփ Գրիգոր Լատար
Գրիգոր Նովակ Լեւոն Թարգմանեան
Մարտիրոս Գաբաշան

16. Թիֆլիս, 2 հոյ. — «Աղբիւր» «Տարազ»
հանդէսների խմբագրութիւնը նպատակ ունենալով
Հայրենիքի գրական գործի եւ գեղարուեստի ծաշակը
զարգացնել Հայ հասարակութեան մէջ, շնորհաւ-
որում է յիսնամեայ յորեկանք այն պատկառելի
անձին, որ ամենից շատ նպաստել է այդ ծաշակի
զարգացման. ոչ լոյսի, յարգելի աշխատող գեղա-
րուեստաւորին, մեր ժամանակի անգղիական Հայ-
երէնագէտի:

Տէրեան Նազարեան:

17. Erivan, 2. nov. — Veuillez agréer
sincères félicitations à l'occasion de jubilé de Votre
activité littéraire, auquel la Section d'Erivan de la
Société arménienne de bienfaisance de Caucase a
l'honneur de prendre part vivement.

Bureau de Section.

18. Թիֆլիս, 2 հոյ. — Հնորհաւորելով ի
գիմաց խորհրդի Թիֆլիսի Հայ հանանց բարեգոր-
ծական Ընկերութեան շնորհաւորումը ուսում-
նական գործունէութեան յորեկանք, ինդրեմ ըն-
դունել ուսանանք բարեմայլութիւնները եւ իմ
կողմից իրեն երախտագէտանակելն աշակերտուհու:

Սեանդեան Ընկերութեան խորհրդի
Սոփի Բաբանեան:

19. Պետերբուրգ, 3 հոյ. — Մայրենի լե-
զու սիրող ուսանողներ քաղցր հաճոյք են համա-
րում շնորհաւորել աշխարհի մանուկ լեզուի աշե-
ղաղը Լոր Գրական արգասաւոր գործունէութեան
փառաւոր տօնը:

Ուսանողներ:

20. Թիֆլիս, 3 հոյ. — Թիֆլիզի Հայոց
Հրատարակչական Ընկերութիւնն բարե գնահա-
տելով շնորհաւորումը գրական գործունէութիւնը
Հայ լեզուագիտութեան ասպարիզում կատարած
ձեր տաքանդաւոր հետազոտութիւններն եւ հրա-
տարակչական ու տպագրական գործի մէջ մտցած
ձեր բազմութիւն բարեփոխութիւններն, խորին յար-
գանքով շնորհաւորում է անխնայ աշխատանքիդ
յիսնամեայ գործունէութեան յորեկանքը:

Նախագահ Ալեքսանդր Բալանթար:

21. Թիֆլիս, 3 հոյ. — Ամուսաց պահելով
ձեր բարեխմանկան ցոյցեր որ բախտ ունեցած եմ
երկու միջոց զերգատասանով վայելել Վիեննայ-
ում բաւան տարի առաջ, պարտք եմ զգում առան-
ձին շնորհաւորելու զարուս ամենագրեմատա Հայ-

ագէտիդ ուսումնական յորեկանքը, մաղթելով Ձեզ
երկար քաջաւորել կենիք: Տնդրեմ որդական
թիւն յայտնել Վիսրանութեանդ:

Գրատը Աւետիք Բաբանեան:

22. Venezia, 3. nov. — Felicitazioni au-
guri cordialissimi pel giubileo.

Ghiurek e Congregazione.

23. Թիֆլիս, 2 հոյ. — Ներուեսան Վարդգի
Հաղարարութիւնն աշխ առաջ ունենալով Ձեր
արդիւնաւոր գործունէութիւնն Հայ լեզուագիտու-
թեան եւ մատենագրութեան ասպարիզում, յայտ-
նում է Ձեր յիսնամեայ յորեկանի առիթով իւր
ամենամանկեղծ եւ ջերմ շնորհաւորութիւնը:

Նախագահ Հաղարարութեան
Ալեքսանդր Գրեգոր
Բարտուղար Միլիք-Աղաման:

24. Constantinopel, 2. Nov. — Sende
ehrfurchtsvoll herzliche Glückwünsche zum heutigen
Jubiläum.

Thumayan.

25. Թիֆլիս, 2 հոյ. — Կովկասեան Հայոց
Բարեգործական Ընկերութեան խորհուրդը խնդ-
րում է ընդունել իւր շնորհաւորութիւնները
Ձեր Մարգարութեան յիսնամեայ արդիւնաշատ աշ-
գոյւտ գրական գործունէութեան յորեկանի
առիթով:

Նախագահ Ալեքսանդր Ամանեան
Համբարձում Աւագելեան:

26. Նախագահ, 2 հոյ. — Կովկասեան Հայոց
Բարեգործական Ընկերութեան Նախագահ Տիգրէ վար-
չական իւրմբը երախտագիտական բուռն զգած-
մամբ բարեգործ խօսք է փնտում արտայայտելու
իւր սրտին. Ձեր յիսնամեայ մատուր բեղմնաւոր
աշխատութեան առթիւ Հայրցում է իւր Արարչից
արեւշատութիւն Ձեր գործելուն ապագայում եւս
յօգուտ Հայրենաց, ազգի եւ եկեղեցու:

Նախագահ վարչութեան

Տէր. Պառնեան:

27. Թիֆլիս, 2 հոյ. — Ներսիսեան գաղղի
ուսուցչական իւրմբը շնորհաւորում է դարձաւ մեծ
Հայագիտի, Գերապայծառ Այսնեանի փառաւոր
յորեկանքը. մաղթում է պատկառելի ծերութիւն
արեւշատութիւն յօգուտ եւ ի պարտանա Հայ գրա-
կանութեան եւ գեղարուեստի:

Տեղւոյ Բաղանդ

Ուսուցիչներ:

Մալխասեան	Մաղիսեան
Պառնեան	Յարց
Սիւրեան	Աղաման
Չոլպարեան	Սանուէրեան
Դարբաշեան	Սահակեան
Լիսիցեան	Արուսեան
Հասարակագէտ	Փիրուսեան
Խոջարեան	Թիւրքեան
Միլիքեան	Սպարապետեան
Յովսէփեանեան	Միլիք-Աղաման
Համբարձում	Գրատը Թիւնեան
Սիւսեան	Էրմանեան
Բերեղեան	Բարեւագրեան:

28. Հուլիս, 2 նոյ. — Սուրբ Մարինեան
Հայոց օրհորդաց դպրոցի ուսուցչական խումբը շնոր-
հաւորում է Հայր Աթոնեանի յիշմանայ բեղ-
մաւոր գրական յօրեւանը:

Տեղւոյն Սպանդարեան:

29. Հուլիս, 2 նոյ. — Կովկասեան Հայոց
Բարեգործական Ընկերութեան Հուշու ճիւղը շնոր-
հաւորում է Գերապատիւ Հայր Աթոնեանի աղ-
գային գրական բեղմնաւոր գործունէութեան յի-
շմանայ յօրեւանը:

Վարդաթիւն:

30. Constantinople, 3. nov. — Toute la
famille se joint à moi pour féliciter respectueusement
Votre Grandeur à l'occasion de son heureux
jubilé et faire des vœux pour la conservation de
sa personne dont la nation est fière à juste titre.

Ohanne Allahverdi.

31. Constantinople, 2. nov. — Nos sin-
cères félicitations.

Caramanian.

32. Alexandropole, 2. nov. — Le Conseil
de gestion des écoles arméniennes prie le véné-
rable et savant jubilaire Monseigneur Aidinian
d'accepter les félicitations chaleureuses, fait vœux
pour la continuation des travaux fructueux pour
l'anoblissement du langage populaire.

Président Bogarate, Vicair de Chirak.

33. Suczawa, 3. Nov. — Dem edlen För-
derer der Ausbreitung der armenischen Sprache
und Literatur die höchsten und innigsten
Gratulationen zum 50jährigen Priesterjubiläum.
Lebe hoch.

Pfarrer Johann Mantaguni.

34. Melk, 3. Nov. — Dem verdienstvollsten
Generalabte gratuliert zum Jubiläum Stift Melk.

Abt Karl.

35. Kalksburg, 3. Nov. — Das Colleg in
Kalksburg bringt seine herzlichsten Glückwünsche
zum Jubelfeste dar.

Der Rector.

36. Հուլիս, 2 նոյ. — Զգացուած շնոր-
հաւորում ենք Ձեր Գերապայծառութեան գիտ-
նական արդիւնալից գործունէութիւնը:

Խմբագրութիւն «Ազգագրական Հանդէս»:

37. Mauer, 3. Nov. — Die Pfarrgemeinde
Mauer beglückwünscht die hochwürdige Congregation
und ihr allverehrtes hochwürdigstes Oberhaupt zum
heutigen Jubelfeste.

38. Ahaltzig, 2. nov. — Baisant la main
de Votre Grandeur et Vous souhaitant santé, longue
vie et réussite dans vos entreprises félicitons sin-

cèrement jubilé de cinquante ans consacrés au rite
religieuse et travaux au profit de la société.

Syndicat arménien catholique:

Tiroff Djulardoff
et autres parotsiens.

39. Alexandropole, 2. nov. — Jeunesse
lettre arménienne félicite chaleureusement le jubilé
du Monseigneur Aidinian illustre arménologue, sou-
haite bonheur, longue vie pour bien de la nation.

Caramian Jusbashchian
Kostaniantz.

40. Alexandropole, 2. nov. — La Section
de la Société bienfaisante arménienne félicite le
jubilé du Monseigneur Aidinian éminent savant,
exprime reconnaissance du champion.

Banque populaire
Président Kegham Pétrosiantz.

41. Լաշիսէ, 2 նոյ. — Լապպիգի Հայ ճե-
մարանական Ընկերութիւնը շնորհաւորում է Ձեր
Գերապայծառութեան յիշմանայ գրական գոր-
ծունէութիւնը:

42. Թիֆլիս, 2 նոյ. — Թիֆլիցի Հայ երի-
տասարդութեան մի շրջան Համալիր Ձեր լուսաւոր
գաղափարներին եւ բազմաթիւ գործունէութեան
յօդուս Հայ գրականութեան, որդիական յարգան-
քով շնորհաւորում է Ձեր յօրեւանին եւ սրտով
մասնակցէ նրան:

Յովհաննէս Սեդեգիարեան Ստեփան Լիսիցին
Գափոր Արծրունի Գորգ Զահարեան
Գափոր Սամուէլ Զահարեան Արծրունի
Գափոր Յակոբեան Սեդեգիարեան
Յովհաննէս Սեդեգիարեան
Արշակ Բարխուդարեան Գորգ Բաշինջարեան
Վալերիան Լուսինյան Գորգ Տիգրանեան
Գորգ Խանգապեան Յովհաննէս Ստեփանեան
Արշակ Տէր-Գորգեան Եղիա Տէր-Խաչատուրեան
Յակոբ Բաշինջարեան Եղիա Տէր-Խաչատուրեան

43. Թիֆլիս, 2 նոյ. — Հայ աիկանց եւ օր-
որդներին մի խումբ մատուցանէ նորին Արքայա-
թեան Հայր Աթոնեան Հայ գրականութեան ժիր
եւ բազմաթիւ մշակի, Հայ աշխարհաբար լեզուի
արի պաշտպանին իւր անկեղծ յարգանք եւ շնոր-
հաւորութիւնը նորա յիշմանայ գործունէութեան
յօրեւանին առիթով:

Ստեփան Բաշինջարեան Վարդապետ Բաշինջարեան
Եղիաբեկ Սեդեգիարեան Ստեփան Զահարեան
Ստեփան Բաշինջարեան Ստեփան Զահարեան
Վարդապետ Բաշինջարեան Ստեփան Զահարեան
Եղիաբեկ Սեդեգիարեան Ստեփան Զահարեան
Ստեփան Բաշինջարեան Ստեփան Զահարեան
Ստեփան Բաշինջարեան Ստեփան Զահարեան

44. Թիֆլիս, 2 նոյ. — Մշակի խմբագրու-
թիւնը աղոնեւելով Ձեր արդիւնաւոր գործունէու-
թեան յիշմանայ յօրեւանին յայտնում է իւր

Ջերմ յարգանքը ձեզ իբրև գիտութեան եւ գրականութեան թագուն մշակին:

Աղքատագր Բարսեղ Խաչատուր Մարտիրոս
ՅովհաննէսՅէր-Մարտիրոս Նապեղեան

45. Թիֆլիս, 2 Նոյ. — Թիֆլիսի հայ հաւարականութեան անդամները երախտագիտութեան պարտք ենք համարում մասնացանկ մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնն հայ լեզուի եւ գրականութեան անդաստանի ժիր մշակի բազմադիւն յիշմամբ զորք ունեցութեան յրեւելանի առիթով:

Աղքատագր Անանեան Մովսէս Թաւառեան
Աղքատագր Միլեն-Ալա-Եփրէմ Դաստաբեան
Ռեան Փիլիպպոս Վարդապետեան
Միքայէլ Թամազեան Ստեփան Սուրբենեան
Դոկտոր Գասպարեան Կիկոյա Փրիտանեան
Դոկտոր Հասպարեան Աղքատագր Հեկուրեան
Դոկտոր Բարսեան Միքայէլ Գեղամեան
Դոկտոր Կառապարեան ՅովհաննէսՅէր-Մարտիրոս
Յովհաննէս Դրովիանեան Սաման Եարութիւնեան
Աղքատագր Մանթաշեան Գրիգոր Եարութիւնեան:

46. Erivan, 2. nov. — Permettez moi d'exprimer à l'occasion du jubilé cinquantenaire de Votre activité littéraire les sentiments de profonde estime et de vive reconnaissance que les professeurs et les élèves du séminaire arménien d'Erivan éprouvent pour Votre Grandeur comme l'un des meilleurs représentants de nos frères catholiques et comme l'éminent philologue arménien de notre siècle qui a mis notre langue moderne sur des bases scientifiques.

*Inspecteur du séminaire:
Tigran Hohnannessian.*

47. Թիֆլիս, 2 Նոյ. — «Արձաղանք» իմ քաղցրութիւնը պատիւ ունի մասնացանկ իւր շնորհաւորութիւններն ձեր Գերապայծառութեան յիշմամբ զիտնական զորք ունեցութեան առիթով:

Ալեգոր Յովհաննիսեան:

48. Akhalzich, 2. nov. — Félicitons de cœur le cinquantième anniversaire du jubilé de Votre Grandeur sur le terrain littéraire.

*Prêtres arméniens catholiques:
Chamians Gazarians.*

49. Pétersburg, 2. Nov. — Vater der neuarmenischen Grammatik, herzlichst gratuliere Բեւ շորք Այտնեան:

Marr.

50. Payerbach, 3. nov. — Ma femme et moi prions Votre Grandeur d'agréer avec l'hommage de nos sentiments de profonde vénération nos félicitations pour le jubilé sacerdotal de Votre Grandeur, dons nous embrassons respectueusement les mains.

Artakj Nevrous.

51. Bucarest, 3. nov. — Veuillez agréer à l'occasion de ce jours mes respectueuses félicitations. Puisse le ciel Vous accorder encore de nom-

breuses années pour la prospérité de la Congrégation et l'éclat des lettres arméniennes.

Buiviciu.

52. Lemberg, 3. Nov. — Meine wiederholten besten Glückwünsche zur Jubiläumsfeier.

Isakovicz, Erzbischof.

53. Szamosujvar, 3. Nov. — Die seltene Feier des fünfzigjährigen Priesterjubiläums erfüllt uns Alle mit grösster Freude, und wünsche ich im Namen der königlichen freien Stadt Szamosujvar beständige Gesundheit, viele Jahre und Gottesseg.

David von Placcintar, Bürgermeister.

54. Czernowitz, 3. Nov. — Seiner Erzbischöflichen Gnaden, dem hochwürdigsten Herrn Dr. Arsenius Aydin, Generalabt der Mechitharisten-Congregation zu seiner Jubiläumsfeierlichkeit unsere herzlichsten Glückwünsche.

Familie Wojsterowicz und Kucharczyk.

55. Strassburg, 3. Nov. — Zum fünfzigjährigen Jubiläum senden herzlichsten Glückwünsche

Hübschmann und Khatschaturean.

56. Wien, 3. Nov. — Die ergebensten Glückwünsche und Gottes reichsten Segen wünsche zur Secundiz und bittet um den erzbischöflichen Segen Euer Erzbischöflichen Gnaden

ergebenst

Katholischer Jünglings-Verein Mariahilf.

57. Bozen, 3. nov. — Je regrette infiniment de ne pas me trouver à Vienne à l'occasion de la solennité du jubilé cinquantenaire sacerdotal de Sa Béatitude pour lui offrir l'expression de mes vives félicitations. Prie donc les recevoir de si loin car mon cœur plein d'affectueux respect ne connaît pas la distance.

Neriman.

58. Tiflis, 3. nov. — Acceptez mes félicitations pour Votre jubilé et remerciements pour vos oeuvres.

Etienne Paposoff.

59. Constantinople, 3. nov. — Monseigneur Aidynian jubilaire offrons hommages filials, souhaitons longévité heureuse ici et éternellement.

Couvent Méchithariste, Pansalidi.

60. Arguciew, 3. nov. — Félicitons Votre jubilé d'un demi siècle, une activité fécondante pour la littérature nationale, nous Vous souhaitons une vie sans fin comme Votre gloire.

*Curé arménien d'Arguciew Bessarabie
Ter Martiros Zatikianis.*

61. Pest, 3. Nov. — Empfangen Sie meine innigstgefühlten Glückwünsche zum heutigen Festtage. Der allmächtige Lenker menschlicher Schicksale gebe Euer Hochwürdigsten noch lange Jahre

segnenreichen Wirkens im Dienste unserer heiligen Kirche und unserer schwergeprüften Nation.

Anton Molnar

Reichstag-Abgeordneter der armenischen Stadt Szamosújvar.

62. Gyergyó szent Miklos, 3. Nov. — Mit allertiefster Ehrerbietung nehme ich theil sammt meinen Gläubigen an heutiger hoher Secundizfeier Euer Excellenz. Der im Morgenlande aufgegangene Stern leuchte lange über Eure Excellenz und in Eurer Excellenz über die grosswürdige Mechitharisten-Congregation.

Joachim Görög
armenisch-katholischer Pfarrer in
Gyergyó Szent Miklos.

63. Erzsebetvaros, 3. Nov. — Ferne in Liebe, zugegen im Geiste, vereinige auch ich meine Glückwünsche mit der Gruppe der Verehrer: Lebe hoch! Deine Worte, Werke und Tugenden bleiben unauslöschlich in unseren Gedächtnissen und Herzen. Er lebe, glückliche Jahre als Säule der Kirche, Ehre der Nation, Vater und Beförderer der Congregation.

Govrik.

64. Budapest, 3. Nov. — Unterzeichnete bringen innigste Glückwünsche zum 50jährigen Priesterjubiläum Euer Eminenz. Möge Gott noch viele Jahre Euer Eminenz erhalten zur Blüthe der armenischen Wissenschaft, Literatur und Kunst. Կեցցէ բազմահաշակ Աբբա՛սյր ձեր:

J. Tschekingarian Dr. G. Wolf
Dr. L. Eslegar G. Florian
G. Papp.

65. Etschmiadzin, 2. Nov. — Dem hochberühmten gelehrten Literator unsere herzlichen Glückwünsche.

Bischof Eremia
Archimandrit Mesrop, Galust.

66. Aachen, 3. Nov. — Genehmigen Sie meine ergebensten Glückwünsche zum heutigen Tage. Möge Ihr Leben zum Segen der Nation, deren geistige Entwicklung Sie durch Ihre unermüdete Thätigkeit in so hohem Maasse gefördert haben, noch recht lange erhalten bleiben.

Armenii.

67. Prag-Hradschin, 3 nov. — Gradisca i miei più fervidi voti per questo giorno e Ad multos annos.

Kardinal Schönborn.

68. Szepevitz, 3. Nov. — Aus Anlass des 50jährigen Priesterjubiläums Euer Hochwürdigsten in der Begleitung seiner unterthänigsten Huldigung schickt seine aufrichtigsten Glückwünsche.

Farao.

69. Ելեւթէրսէլ, 2 Նոյ. — Գանձակի Հայ երեսմարդութիւնը սեղուհ պարզ է Համարում Ձեր բարձր Աբբաջութեան ազգի մասնցած մեծ

ծառայութեան Համար յայտնել իր երախտագիտական զգածմանքները, շնորհաւորում էլ առթիւ տանել յարկեանք եւ բարեմարտիկ Ձեզ դժ եւ կարողութիւն յարատեւելու Ձեր գործունէութեան մէջ:

Երախտագար որդի
Աբբա՛ս Հիւսիսային
եւ Երեսմարդութիւն:

70. Triest, 3. Nov. — Zum 50jährigen Priesterjubiläum erlaubt sich die ehrfurchtsvollsten Glückwünsche, sowie den Ausdruck seiner vollsten Ergebenheit und Dankbarkeit zu übermitteln.

Dr. Julius Kugy.

71. Smyrne, 2 nov. — Félicitons jubilé littéraire.

Cabinet de lecture arménien.

72. Constantinople, 2. nov. — Présantons congratulations à l'occasion des fêtes jubilé de Votre Eminence, formons vœux ardents pour prolongation des jours de Votre précieuse existence.

Georges Jean
Séraphin.

73. Թիֆլիս, 2 Նոյ. — Ի դիմաց Կարգի, խնդրութեան շնորհաւորում եմ Ձեր գրական արդիւնաւոր գործունէութեան յիմաւանդը:

Սպանդարեան:

74. Թիֆլիս, 2 Նոյ. — Սրտագին շնորհաւորութիւն Ձեր յիմամայ գրական գործունէութեան առթիւ:

Թեմական տեսչ
Մկերտչ Բաճանայ Միքէլան:

75. Batoum, 2. nov. — Félicitons le jubilé de cinquante années de sœurs précieuses, demandant la sainte bénédiction.

Les arméniens catholiques
de Batoum-Artvine.

76. Etschmiadzin, 2. Nov. — Gratuliere zum Jubiläum, wünsche Ihnen langes, glückliches Leben.

Kostaniantz.

77. Choucha, 2. nov. — Prions agréer l'assurance de plus sincère consideration et des respectueuses félicitations pour le service considérable rendu par Votre Eminence à notre littérature.

Directeur Madathian
Professeurs:

Zalantz Hassamajolaliantz
Bahathriantz Thunibekian
Zourabiantz Nicoghossian
Babajan.

78. Ալեւթուս, 2 Նոյ. — Համակրութեան անհուն զգածմանքով շնորհաւորում եմ Նորին Գերապատուութեան Այստեանին, աշխարհի լեզուի քաջամարտիկ զինուորի եւ գերաբարեկամի սիրահարի արդիւնաւոր գործունէութեան յիմաւանդը:

մակը: Յանկանում ենք նորան արեւշատութիւն եւ անպիւղ կորով հայրենիքը շնորհալու գիտութեան շահերով պայծառցնելու ի հանդէս լուսաւորեալ աշխարհի:

Աղապատեան	Գրիգորեան
Եղիշահիսեան	Տէր-Պօղոսեան
Տէր-Ստեփանեան	Աւանան
Մարաշեան	Վարդանեան
Տոնակեան	Դեմիւրջեան
Տէր-Գրիգորեան	Արանեան
Հասարակեան	Գրիգորեան:

79. Kislar, 2. Nov. — Gratulieren zur fünfzigjährigen literarischen Thätigkeit.

Lehrerpersonale.

80. Նիկիւշէ, 2 Նոյ. — Մեր շնորհաւորութիւններն ու յարգանքներն կը մատուցանենք յոսս նորին Սրբազնութեան Հօր Այտնեանի

Գալուստ Գեորգեան Օննիկ Գարսեան:

81. Կոլոյ, 3 Նոյ. — Հակառակ ջերմ բարձանքի եւ գիտաւորութեան անկարող լինելով անծանր գանուիլ ձեր մէջ, փոխանորդաբար հաճեցէ՛ք՝ յայտնել Ամենապատիւ Այտնեան Գերապայծառին, մեր մեծազոյն բանասերին, հայ լեզուի առաջին քննող եւ զարգացնողին, բազմաճառու հայ գիտնականին իմ ամենաջերմ բարեմաղութիւններս յիշմանայ Բաշանայութեան եւ գրական գործունէութեան առթիւ: Բող Ամենակալը զայն հպանե՛րալ իմանալով ինչքան խնդրում եմ ընդունել իմ Սեւ ծովու առաջնան եղբորը իբրեւ գոյնը յիշատակ իր երախտագեւ աշակերտի:

Աւագել Սարգսեան:

82. Etschmiadzin, 3. Nov. — Die Generalisierung der kaukasischen, armenischen, wohlthätigen Gesellschaft „Vagharechapat“ beschloss, dem grössten Grammatiker, dem besten Kenner und Beförderer der nationalen Schrift und Musik, zum Festjubiläum herzlich zu gratulieren.

Narsee, Archimandrit Mesrop.

83. Ismidt, 3. nov. — Comme ami et admirateur je presente ma congratulation, souhais et vœux pour Votre jubilé.

Évêque arménien.

84. Galatz, 3. nov. — Colonia armena din Galatz iş face o datorie de a presenta altoței seale Monsigneurului Aydinian marele și sublimul nostru philolog și cultivator a limbei și ideii nationale calduroase le sale felicitari cu ocazia jubileului seu de jumătate secol dorindui perfecta sanatate si multzi ani pentru progesul literaturii armene și a onorabilei Congregatzioni ce dirigeaza.

Ohannes Avackian	Megetich Czunutu
Andre Avackian	Melidon Luca
Theodor Tranhol	Manoli Luca
Hatchig Tranhol	Techerkes Ovanes Josef
Garabed Popovitch	Avetis Kehajian
Bedros Popovici	Simon Kehajian
Andres Czunutu	Leon Kavajian
	Deodat Taranu.

85. Մոսկու, 4 Նոյ. — Իմ խորին յարգանքներս եւ ջերմաջերմ բարեմաղութիւններս բարձրաշխատ մեծանուն հայ գիտնականին:

Խալաթեան:

86. Bacou, 3 Nov. — Wisoiko tehtia archipastorski san mecharista abbata arsena Aidiniana, S prisanatelnostu vospominaja 50letnia easlugi utchonoi literaturnoi deatelnosti bakinskoe armeanskoe tchelowelokubiwoe obtschestwo chleost mastitomou jubiliaru privet, jelaja dolgodenastwia na elavou i prozvetanie novo armeanskavo literatur nawo jazika.

President Bakirians.

87. Liezen, 4. Nov. — Wenn auch verspätet, bitte ich meine aufrichtig herzlichen und verehrungsvollen Glückwünsche gütigst entgegenzunehmen.

Dumba.

ՆԵՐՍԵՍԻ ԵՒ ԵՆՈՐԴԵՐՈՐԵԿՆԵՐ

Ս. Մ. Գ. Ս. Ս. Ս.

1. Կ. Պոլս, 28 Հոկտ. 1895. — ... փութամբ եւ մեր թղթով յայտ առնել Ձեզ գհաւաստար մեր սիրոյ եւ ուրախացութեան. ... եւ այս ոչ միայն ի մխթարութիւն եւ յօգուտ Ձեր եւ Ձերոցդ, այլ եւ մանաւնդ յօգուտ եւ ի բարին Հայ ուղղափառ Հասարակութեան եւ համարեն Հայկեան տաճար, զորս յընթաց ջրմանի հոյովեւ լոյ ոչ կասեցայք երբեք անխնել վատապաղք շինել եւ լուսաւորել գործողք եւ բանիւք ...

Ստ. Պետր. Ժ. Աղաքեան Կ. Պատ:

2. Կ. Պոլս, 30 Հոկտ. 1895. — ... փութամբ եւ եւ մատուցանել... զիմ որտաւորել շնորհաւորութիւն եւ ինդակցութիւն եւ ջերմաջերմ իղձ, մաղթելով ի Տեառնէ վասն Արհ. Տեառնդ զամբ եւ զաւուր երկարս հանդերձ լիով յաջողութեամբ եւ երկնային մխթարութեամբ ի փառս իւր, ի բարգաւաճման Ս. Կրօնի եւ յօգուտ Աղգիւս...:

Կարգ. Արքեպ. Այսանեան
Կթղ. Պատ. Փոխանորդ:

3. Կ. Պոլս, 29 Հոկտ. 1895. — ... Եթէ ամէն ազգային իրաւունք ունի հրճուելու ... տեսնելով զՁեզ այսօր պատիւալ արդեանք եւ ամբ, որով եւ առաւել մեր փոքրիկ հասարակութիւնն, որ ոչ միայն զարմանք կը գիւտէ Ձեր մեծամեծ գործերն, այլ եւ ի հիանայ Ձեր առաքինութեանց վրայ... Ձեր պատիւին փառք իւր զաւթանակեան հասած է... Հաճեցէք ընդունել... որտապիս ըրձիցս գոյնի արտայայտութիւնն զոր յանուն բարձր մեր Միաբանութեան... ուղղով ձեզ...:

Բ. Մ. Միքիսեան
Մեծաւորութիւն Կ. Ա. Եղաթեան:

4. Կ. Պոլս, 31 Հոկտ. 1895. — .. Սըրբակեան վարուք՝ Եկեղեցւոյ մէջ ջահ էք մեծապայծառ. գիտութեամբ՝ հայազգեաց մէջ երեւ

եկադոյն... Բաղդը է ինձ... մաղթել է Տեառնէ... երկայն շարս ամաց, որպէս զի յախաւոր բազմա- գնիս արդեանաց վայոյ կարող ըլլալը նորանոր ար- գիւնք աւելցընել, ի փառս Աստուծոյ, ի պարծանս աղօյժ Միաբանութեանդ եւ յօգուտ ազգին մերոյ, որոյ էք Դուք «Ողբի պատճառ»

Յօգուտի Վ. Սանտալեան:

5. Կ. Պոլսի, 29 Հոկտ. — Բորե- լեանն... յանկուցանէ զիստ ամենայն Հայոց որ ի սփիւռս աշխարհի են... Վարք կենաց քոց ան- սողիւպք եւ գիտութիւն քո մեծ, եւ մանաւանդ փայլի եւ նախանձն քո ի պահպանել զանգին գանձն Տնոյ լեզուի մերոյ... Եւ ես որ Հեռիս եմ... փայլեամ մատուցանել ի՞նչս ջերմագին փան երջանկութեան Ձերոյ սրբու յոյսն... Հա- մարձակիմ չուրիւ... զեննայն իմ գուրագիւցոյ. (տես ի կարգ ընծայից)...

ՏՐ. Գ. Սեւեան (Փաշա):

6. Ի Կ. Պոլսի, 28 Հոկ. — ...Բարեմաղ- թութեանց... ձայնն Հեռաւորութեամբն իսկ անծանօթ չպիտի ըլլայ Ձեր... լեւեալաց... ազդու պիտի տպաւորուի... Ձեր... սրտին վրայ... — որոյ գեղեցիկ յիշատակն ոսկեղէն տառիկ քան ջինջ գրուածն է սրտիս ու մտքիս վրայ... Ներե- ցէ... լեզուիս տկարութեանը, որ ուսումնական եւ արուեստական դարաստանաց մէջ ինչամասոք ձեռաց... Հակադրութեամբ մշակած դաստիարա- կեամ ջըլլաւս պատճառաւ ստորին պիտի դրա- նուիմ... ձեր գովութեանցը միջ՝ բազմամասնք մշակեալ լեզունեալ... բայց վայրի շուշանն պէս... պարզ եւ անարտա գեղեցկութեամբ... սիրեցէք իմ մաղթանքներս ալ, ի փառս Ա- ստուծոյ, եւ լուսաւորութիւն թորգոմեան սերն- զոց... փառք էք եղած Շմարիտ ազգասիրու- թեամբ...:

Պետրոս Նաֆիլեան:

7. Ի Կ. Պոլսի, 22 Հոկտ. — ...Ընդունէ անպաշտօն մաղթանքս... Բարեբախտ Աստուած երկար տարիներ շնորհէ... յաջողք եւ բեղմնաւորութեան... Գ. Տերութեանդ ձեռնարկած գործերն... ամե- ցընէ եւ զարգացընէ Միաբանութիւնդ, յօգուտ եւ ի փառս Արամեան Տոհմիս...:

Յովս. Ա. Աւան:

8. Կովկաս-Դուբէթ, 22 Հոկտ. — ...Վրաս- տանի մի իսկ անկիւնից... շնորհաւորում եմ Ձեր... յիսնամեան յարեկեանը... երկար կեանք եւ Ձեր գովականեան բեղմնաւոր գործունէութեան յարատեւութիւն...:

Կոստանդին Ազրեկեան:

9. Միխատէ, 8 Նոյ. — ...Հայաստանեայց Աստուածք երկարակեաց ամօր շնորհէ Ձեզ... ի վայելու գիտական Հայ աշխարհին եւ Հայութեանն ընդ Հանուր. Vive valeque fortunata senex.

Մանուկ Յ. Ապրի:

10. Կ. Պոլս, 31 Հոկտ. — ...Բարեմաղթել Ձեզ երջանիկ եւ բարեբախտի օրը ի միտքս արու-

թիւն եւ ի պարծանս մերայնոց, մանաւանդ սա- նուցդ, որք իրաւամբ տեղի ունին պարծենալու, ինչպէս որ եմք աշակերտ Հ. Արսէն Այսնեանի, որ կեայ եւ կեցցէ յաւիտեան... Ընդունեցէք մեր փոքրիկ նուէրն (տ. ընծաներու բաժիրը)... Ըն- դունէն պիտի դատիք, Ձեր աշակերտացն ազա- տիք լինելուն համար:

Կիւմլեզեան Եղաբ. լուսանկարիչ:

11. Կ. Պոլս, 31 Հոկ. — Սա անշունչ տա- ւերովս ի սրտէ կը մաղթեմ, որ Վանայն Միտի- Միսր. եւ հանուր Հայ ազգը, բաղդ ունենան օր մը Ձեր Հարիւրամեանն ալ տօնելու:

ՏՐ. Վահրամ Յ. Բարդուղիմէ:

12. Կ. Պոլս, 26 Հոկ. — ...Երկար յաւեւ հայցելով կեանս Վէհիդ, ըստ չափոյ անշափ ե- րախտեացդ ի բարգաւաճանս Հայաստանի, յո- րոց ի միտս եւ ի սրտին արձանացեալ կայ Հակոբյան- գործ Ընդրի՜ մերթ Գերգող, մերթ Եղուարան եւ մերթ Օրենադիր գրագիտաց... պահնայն եր- կինք... զատու Վէհիդ... ի փառս Ռեւիտին Միտի- թարայ եւ յեւս պայծառութիւն կրօնից եւ Գի- տութեան:

Հարք Միտիթարեան Վնեսեայ:

Հ. Օգոստինոս Գալուստեան:

Մեծաւոր ի Կ. Պոլսի, Բաղդիգոն:

13. Մոսկուա, 28 Հոկտ. — ...Մարդկայն նուիրեցիք Ձեզ՝ Ձեր հայրենիքի մասւոր անդա- տանը մշակելի՜ տարք եւ խաղաղ աշխատանքին... Բա՛լ ըմբռնելով որ այն գաղափարը, որ լեզուն ազգի հոգին է, Դուք կէս դար շարունակ նուիրե- յալք ոյդ «ազգային հոգու», մշակելուն... Մաղ- թելով Մեծ-Միտիթարի արժանաւոր հետեւողին երկար երկար տարիներ ի փառս եւ ի պարծանս Ձեզանից ջերմ սիրած Հայրենիքի...:

Մոսկուայի Հայ-ուսանողութիւնը:

Յ. Բեկզիլեան	Ն. Իլտարեան
Յ. Չախմանյան	Գ. Խաղեան
Հ. Մէլիք Առաստեան	Գ. Տատեան
Ա. Քանիշեան	Վ. Ճիվէլեան
Հ. Սուրբանեան	Քէշեկեան:

14. Այսրե, 29 Հոկտ. — Տաճիկերէն նամակ

Հայ Կաթողիկոս Ժողովուրդ Այսրեի.
Բաղմաթիւ ստորագրութիւնը:

15. Խոսի (Փարիզ), 1 Նոյ. — ...Գեղեցիկ ծաղիկայ փունջերուն... կը փռելով կցել... կարմրադոյն վարդս...:

Պետրոս Միքայիլեան:

16. Ստոքհոլմ, 31 Հոկտ. — ...Մատուցա- նեմ... զենդակցութիւն եւ... զմաղթանք... Ձենդակցութիւն... զի կը կատարէք Ձեր Գո- բելեանը... զմաղթանք՝ քանզի կը փափարեմ որ երկար տարիներով զահագուել բազմիք ոչ միայն յառաջնորդական Ամբո... Միաբա- նութեան, այլ եւ ի կամառի Հայերէն Դպրո- թեանց, յօգուտ եւ ի բարգաւաճան թէ Ռեւիտիդ եւ թէ Համբրէն Աղդին...:

Նորայր Ն. Բեկզեզեան:

17. Կարին, 19 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Հ. Ա. Գ. Վ. Ամիրխան:

18. Այսրն, 26 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Վանատուն Միտթար. Վիեննա:

19. Կ. Պոլ., 31 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Տիկին Տիրուհի Գալեմբերան:

20. Կ. Պոլ., 29 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Վանատուն Միտթ. Վիեննա, Բանկալթի:

21. Գուլթի, 31¹ Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Հ. Պետրոս Մոմբիան:

22. Փիլիպպոպոլիս, 8 Նոյ. — . . . 95 Նոյ. 3 Թուականը հազարաւոր սրտեր թունդ հանող թուական մ'ենքաւ . . . անկեղծ սրտէ բղնած բիր բարեմաղթութիւններ կը յեղձեղեն . . . աշխարհի զանազան վայրերէն . . . կ'աղօթենք առ Բարձրագոյն Աստուծոյ, որ Ազգի ու . . . Միաբանութեան 2եր բարձր Սրբազնութեան զնահանդի ներկայութիւնն ընդ երկար վայելէլու բաղդը շնորհէ . . .

Անտոն Գոշ Պոյանան
Մարտիրոս Գրեգոր
Էզրաբ թիւրյան:

23. Ռուսչուք, 23 Հոկ. — Այն Անեղին . . . պահեցէ գշեղ ի պարծանաւ Հայիկեան գլուխութեան . . . մատուցանել համարակիմ գերկուս ձեռագիր սաղմոս զայտոյի եւեթ մին մազաղթեայ եւ բոլորապէս, ստուգարանած ի Սարկաւազ վարդապետէ, եւ ի Գառնեցւոյ, եւ միւսն նորապէս յեղեկիւն եպիսկոպոսէ . . .

Կարապետ Պոյանան
Աւագ Քահանայ
Խաչակիր եւ Ասպետ:

24. Արդուին, 31 Հոկտ. — . . . Բարձրաձայն քարոզելով ի լուր ամենեցուն 2եր շնաշխարհիկ ձերբերը, զոր արդեն կեն գարէ ի վեր եւ որ անպահեան նուիրած էր Ս. Եկեղեցւոյ օգտին եւ ազգին պայծառութեան եւ յառաջդիմութեան . . . Ար զմայլեցնէ մերձաւորներն ու հեռաւորները: . . . Կեցցէ եւ այս սիրատենիկ աւուր յիշատակը անեղծ արձանի նման քանդակուած շնորհապարտ սրտից խորշերը . . .

Օննիկ Առ. Էֆէնան:

Բ. ՕՏՆՐԱՅԳԻՐԷ

1. Վիեննա, 1 Նոյ. 1895. — . . . Ad multos, multos annos . . .

A. J. Cardinal Gruscha, Fürst-Erzbischof.

2. Լէմբերգ, 29 Հոկ. — . . . In meinen . . . Gebeten erliche, Gott, . . . auf dass er Ew.

erzbischöflichen Gnaden noch recht viele Jahre im Vollgenuss seiner Gnaden und stets frischer Gesundheit, im besten Wohlergehen, zur Zierde seiner Kirche, zum Heile höchstdessen ehrwürdigen Congregation und unserer lieben armenischen Nation erhalten und beschützen möge . . . Ad multos, ad plurimos annos!

Isaak Nicolaus Isakovics
arm. k. Erzbischof von Lemberg.

3. Լէմբերգ, 1 Նոյ. — Հաւաքական նամակ.

Կայեանս Կայեանապիլե
Յովհ. Միսնապիլե
Յովհ. Մարտիրոսապիլե
Աստուածատուր Գաւթեան:

4. Վիեննա, 1 Նոյ. — . . . Im Geiste stimme ich dem Rufe zu: „Deus conservet et vivificat“ . . .

Dr. Gottfried Marschall
inf. Prälat, Probst a. d. Votivkirche.

5. Վիեննա, 31 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Abt Alexander Karl, Stift Melk.

6. Վիեննա, 1 Նոյ. — . . . Meinen innigsten Glückwunsch anzusprechen, dass der liebe Gott Ew. erzbischöfliche Gnaden die corona anni benignitatis suae gewährt hat . . .

Dr. Josef Pflugger, f.-e. Ordinariats-Secretär.

7. Վիեննա, 31 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Fr. Kornheisel, Kanzleidirector.

8. Կլոսթերնայքուրգ, 31 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Abt Ubaldo Kosteritsch, Probst.

9. Վիեննա, 31 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Ed. Angerer, Weihbischof.

10. Լինց, 31 Հոկ. Ընորհաւորական թուղթ.

Franz Marie Doppelbauer, Bischof.

11. Garamszent Keresce, ի Հունգարիա, 30 Հոկտ. Ընորհաւորական թուղթ.

Dr. Carl v. Simely, Bischof von Neusold.

12. Թիւրքիւն, 31 Հոկ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Dr. Paul Vetter, Professor der Theologie.

13. Վիեննա, 8 Նոյ. — . . . Nova benedictionis ac gratiae lustra ex animo adprecat . . .

Haverius Widmann
Praepositus Provinciae Aus-Hung.
Societatis Jesu.

14. Բուդապէստ, 2 Նոյ. — Ընորհաւորական թուղթ.

Dr. Eug. Csuday, canon. ord. prem. de Csoma.

15. Ս. Պէտլեան, 30 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Ant. Erdinger, Domdechant.

16. Վիկենա, 2 Նոյ. — Հնորճաւորական

S. Ignazia Egger, Generaloberin.

17. Գեորգ, 31 Հոկտ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Aloisius, Erzbischof.

18. Վիկենա, 3 Նոյ. — . . . als dass der erlauchte Orden in der Heimat, und zwar in selbstständigen . . . reich . . . ien sich in allen Städten ausbreite . . . Dies ist mein zweiter Wunsch, als dass Armenien das werde, was es einstens bei der Erschaffung der ersten Menschen war — ein Paradies. Heute hatte ich das erste mal dem heil. Hochamte beiwohnen können und ich war von der Schönheit und Mystik des heil. Messopfers so tief erschüttert, dass es mir nicht möglich ist, meine Empfindungen in Worten zu schildern.

Frans Bauer

abs. Conserv., staatsgep. Musik-lehrer in Clav., Ges., Org. u. Comp.

19. Վիկենա, 2 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

P. Frans Tendler.

20. Բրիւն, 2 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Brannensinter, herv. geist. Rath Stift Raigen etc.

21. Վիկենա, 1 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Dr. Josef Porzer

Gemeinderath, Hof- u. Gerichtssadvokat.

22. Վիկենա, 2 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Johannes von Wartpatrikoff.

23. Բրանսն, 1 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

24. Գրայ, 2 Նոյ. — . . . Möge Gott Ihnen . . . noch viele Jahre segensreichen Wirkens unter uns gönnen . . .

Dr. Josef Strzygowski, Universitäts-Professor.

25. Donauefeld, 1 Նոյ. — . . . Der ergebenst Gefertigte beehrt sich als Geschäftsführer des Vereines für österr. Volkskunde Ew. Eminenz zur seltenen Feier des fünfzigjährigen Priesterjubiläums die herzlichsten Glückwünsche darzubringen mit dem aufrichtigen Wunsche, es möge Ew. Eminenz noch recht lange vergönnt sein,

zum Segen der Menschheit und der Wissenschaft zu wirken . . .

Dr. Wilhelm Hein,

Gesch. d. Ver. f. öst. Volkskunde.

26. Վիկենա, 2 Նոյ. — Ordinis a beato Mechithare abbate instituti lumen, Stirpis Haikanicae decus, Archiepiscopum maxime reverendum, Doctorem illustrissimum, Arsenium e gente Aidyniana, Virum ingenis, pietate, doctrina clarum Diem festum semisaeclarem celebrantem, salutat, devotissimus atque amicissimus

Fredericus Müller

Phil. doctor, in literarum universitate Vindobonensi professor publ. ordin. —, scientiarum academiae sodocis.

27. Padova, 30 Հոկ. — Attorno a lei è una schiera di fedeli compagni, concordi negli affetti e nelle opere di scienza, che in lei veggono un forte e venerando maestro; fuori dal convento, i suoi paesani tutti fanno onore al suo nome; gli stranieri, che amano l'Armenia e gli armeni, nei suoi libri si addestrano a leggere più chiara la storia di una lingua gloriosa. — Al bene che ella fece e farà, risponde la riconoscenza e il voto da cuori amici; che a lungo duri questa guida possente d'un operoso istituto. — A Vienna, e a Venezia rivive l'arte dei padri; augurio al civile ringiovanimento della patria, che non sia preda a chi la strazia, o premio a chi la proteggerà . . .

E. Tesa.

28. Վիկենա, 3. Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Wenzel Doskočil

Schriftgiesser u. k. k. erster Wiener Messinglinien-Fabrikant.

29. Վիկենա, 3 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Ignaz Flaudorfer, Pfarrer in Neulerchenfeld.

30. Վիկենա, 3. Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Frans Lasetzky.

31. Վիկենա, 3 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Albert Joh. Welmer.

32. Վիկենա, 3 Նոյ. — Հնորճաւորական թուղթ.

Eduard Wolf.

33. Վիկենա, 1 Նոյ. — . . . und den Wunsch hinzufügen, dass der Allmächtige Sie in Ihrem segensreichen Wirkungskreise noch viele Jahre erhalten möge . . .

Prof. Dr. O. Bergmeister.

34. Ինքնորակ, 2 նոյ. — meine herzlichsten Glück- und Segenswünsche darzubringen, ein canonicus πολυχρόνιον nämlich, in dem die vitae diuturnitas cum omnimoda prosperitate mit einbegriffen ist: Gratenus D. O. M. Reymae, Amplitudini Vestrae id benigne concedat, ut Ipsius laboris ac sollicitudinis pastoralis ait massis copiosa et felix, merces multa, grata posteritas, et tandem consummato cursu interis, — aeterna gaudia pastorum in coelis!

N. Nilles, Theologiae-Professor.

Իսկ շնորհաւորական այցաւարտ աւարդներուն մէջն միայն երեւելի եւ կամ ծանօթ անձիքը կը նշանակենք:

Այցաւարտ.

1. Կերքին գործոց պաշտօնայ Կան *Badeni*
2. Իշխան *Hohenlohe*, առաջին, կայսր. արարական եւ:
3. Կան *Erich Kielmansegg*, Ստորին Աւստրիական:
4. *Dr. Josef Karabacek*, կայս. Թ. գ. Համալսարանի փրոֆէսոր անդամ Վիենն. կայս. Ավագեմիայի
5. *Dr. Friedrich Müller*, կայս. Թ. գ. Համալսարանի փրոֆէսոր անդամ Վիենն. կայս. Ավագեմիայի
6. *Dr. Otto Bergmeister*, կայս. Թ. գ. Փրոֆէսոր ակնաբուժական:
7. *Adolf Falkenstein*.
8. *Joh. v. Gott Sobel*, կայս. Խորհրդական ասպետ Ֆրանց Եւսէֆ կարգին:
9. *Otto Niemann*, կայս. Խորհրդական.
10. *Karl M. Dörfler*, արքեպ. Խորհրդական, Փրոֆէսոր եւ:
11. *Wilhelm Schmidt*.
12. *Franz Honauer*, Լինց:
13. *Dr. Mayer*, կայսր. մատրանպետ:
14. *Dr. Csibulka*, Թագադիր:
15. *Josef Janaschek*, Ս. Գրիգորի կարգին հրամանատար:
16. *Dr. Karl Krückl*, Կանսելրիս:

17. *Anton Steiner*, „nimmt innigen Antheil an der bevorstehenden Jubelfeier und wird des Jubilanten und der . . . Congregation, so wie der verfolgten Glaubensbrüder in am 3. d. M. gedenken. . . .“

18. *Emanuel Paley*, Թագադիր:
19. *Heinrich Grünbeck*, Աբայ:
20. *August* եւ *Julie Kirsch*, Հրատարակիչ „*Neuigkeits Welt-Blatt*“ լրագրի:
21. *Heinrich Kirsch*, ասպետ Ս. Գրիգորի կարգին.
22. *Stef* եւ *Stefán Szenkovits*.
23. *Karl Rychlik*.
24. Գրիգոր Լաւարովիչ եւս եւս:

Եթէ յարգանաց հաւաստիք են այս սիրոյ ցոյցերն, Բնչ սիրտ անուանենք բերանայի եղած շնորհաւորութիւնները: Հաստ հաղաւթակ են այն օրերն, որոնց մէջ Անաստայայնի բարձրագոյն այցելուք այցելած ըլլան, ինչպէս այս Բօրեւեան շարժումն: Թող ազգային անհատներն որ Վիեննա կը գտնուին, որոնց մեծագոյն մասը յիշերայնաւ աշխարհ Բօրեւեանորին՝ անձամբ յարգանքներ մատուցանել, գրեթէ ուղղակի թէ անուղղակի եւրպայի ամեն հայադէտ կամ Այտնեան անուան համակրողներ իրենց մաղթանաց փունջը մատուցին: Բօրեւեան հանդիսին նախընթաց օրն Ցառնկատանի գետպան, Ջիտ փաշա, Պարսկաստանի գետպան՝ Վսեմ. Ներսիսն Նանի որդի՝ Արթաքի խան եւ Վիեննայի գրեթէ բովանդակ եկեղեցականութիւնն եկած էին կարգաւ. շնորհաւորելու Գեր. Այտնեանին՝ իւր Բօրեւեանը:

Հանդիսի օրեան գգածմանց զգածակից ըլլալու համար, հարկ էր ակնատես ըլլալ, լսան զի ամեն հանդիսութեանց աւթին մէջ կան զգածմունք որ կը յաւեն զմարդ, բայց գրեւա չեն նկատագրուիր: Պէտք չէ սակայն մոռնալ թէ այսպիսի անյարմար ժամանակ մը, յորում հետաւորը կենք շափ կը մաշուի ի պայտապտութիւն կենաց, այսչափն իսկ աւելորդ սիրտի նկատուէր, եթէ ընտանեկան հանդիսութեան նկարագրին օահմանն աւել լայնցընել ուղեկիցը. երկրորդ, կան հանդիսութիւնք որ կը յետաձգուին, եթէ նկատողութեան առնուին ամեն հանգամանք տեղայ, ժամանակի, անձին, եւայլն եւայլն եւայլն. բայց ապագային անտուգութիւնք, պարագայից բերմունք, եւայլն եւայլն, շատ անգամ ստիպմամբ իսկ կը բռնադատեն, կարծես, զմարդ իւր բարձրանքները զոհելու եւ այլը կամաց համակերպելու:

Այս էր հանդիսութեան առաջին մասն որ տեսնց գրեթէ ժամը 5 յետ միջրեւի, քանի որ իրարու յաշորդող այցելուաց շարքը գրեթէ երկարեալ շղթայ մը կը կազմէին: Ժամը 6ին երեկոյին ի պատիւ Բօրեւեանորին հացկերոյթ մը տրուեցաւ, որուն մասնակցեցան գրեթէ 50 անձինք թէ եկեղեցականներ եւ թէ աշխարհականներ: Զանց չենք առնուր երեւելիներն յիշատակել. քաղաքիս քահանայապետական Նուրիակի Գեր. Գեր. Nuntius Agliardi հանդերձ իւր քարտապարհներով, խպտներու Պատրիարքը Գեր. Մակարիոս, որ այս ժամուս ինչորի մը համար քաղաքս կը գտնուի. քաղաքի զինուորաց եպիսկոպոսն՝ Գեր. Belopotocky, Թագադիր Աբայը եւայլն եւայլն. իսկ աշխարհական գաւան Պր. Kielmansegg, Ստ. Աւստ. Նահանգապետը, Ռուսկանապետն Պր. Reif, Աղբուհի Խորհրդականը Պր. Rubissich եւ Ապետ Սուջարա, Փր. Քրիշ. Միւլլէր, Փր. Բիլլէն, Փր. Գիլլէն՝ ծանօթ հայապետ, Պր. Բորովիչ, Պր. Ճերմանեան, Շիլմանեան եւայլն եւայլն: Հապել ընդմիջած էր սեղանն երբ Նուրիակի Agliardi յոտին կանգնած սկսաւ առաջին բաժակաճառն՝ խաղերէն յեղուաւ: “Եկայ, կ'ըսէր, յատկապէս մատուցանելու Ձեզի, Գերապ. Գերապիսիք, իմ շնորհաւորութիւններս. գիտէ՛ք զի իրծնախորութիւնը, գիտէ՛ք առաջնութիւնները,

գիտեի գիտական հմտութիւնը, բայց, խոտու-
վանիմ, չէի գիտեր, որ այս ապիտակ մազերուն
տակ, ծանկունաւ է գլուխ մը, որ կը խորհի իւր
աղդիին օգտին եւ ուսումնական յառաջդիմու-
թեան: Վիեննայ գալէս ի վեր ճանչցայ զՉեզ եւ
վրանշացած եմ այս ծանօթութեանս վրայ: Չեր
խորհի խաճմութեամբ շահեցաք շատոյն Ս. Գա-
հան Գահանութիւնն եւ չեմ գործնաբար, որ զՉեզ
պատուած է՝ իբրև: Միտքանութեան մը գլուխը՝
Սաղաթիայի Արքեպիսկոպոսի անուամբ: Չեմ գա-
մանար, որ այս օրս որ կը յիշեցնէ Չեզը՝ Չեր 50
տարի յառաջ մատուցած պատարագը, յիշեցուց
այս մեծագոր Տերութեան գլխոյն՝ որ այնչափ բարի
եւ առաքինի է, եւ գիտե՞աւ առաքինութիւնը վար-
ձաւորէ՞ր: Փրանկիսիս Եովսէփ իսկոյն համար կ'ը-
սեմ, յիշեցուց այլ, որ հարկ է այս համարեղ
գլուխը պատկել: Եւ պատկել զՉեզ իւր ամենամեծ
պատուովն, երբ առաւ Չեզի երէկ "Ֆորմէ Նօզլֆ
կարդին, մեծ ժապաւէնն ու մեծ խաչը: Բայց պա-
տիւ մնաւ եւս բերած եմ Չեզի այս իրիկուն, իբր
նշանակ Սրբազան Բահանայապետին՝ Լեւոսի Ժ-Գ
Չեր գիտութեան եւ հայ ազգին վրայ ունեցած մեծ
համարման ս. սիրոյն: Կարն Սրբութիւնն հոռե-
ցաւ շնորհել իմ ինդիկըս եւ զՉեզ կարգէ իւր
սենեկին Թագադիր, Հռոմայ Գահան Եւրոթերա-
կոց, եւ Հռոմայ կոմս (conte romano) անուանեց
զՉեզ (կեցցէ՜եք): Եւ ահա կը յանձնէ Չեզի
գրով ալ այս պատանոյն առաւելութիւններն, եւ
կը խնդրեմ որ բնագոյնը դարձեալ իմ շնորհաւո-
րութիւններս եւ բաժակս՝ կը կը բարձրացնեմ
հայ գիտական քահանային կենացը համար:"

Հարկ չէ բռն, թէ այսպիսի անուկնայ
պատիւ մը, որպիսի խաղ ու եւանդ վառեց հան-
դիսականաց արտին մէջ, որ իբրեւ արժանաւորա-
գունի արուած պատիւ մը կը շնորհարարէին Եւրե-
լինաւորն, որ Սրբազան Բահանայապետին այս ա-
նախկինէն ստատիկ յաւաճած, շնորհակալու-
թեան խօսք մ'ուղղեց առ Գեր. Agliardi, խնդ-
րելով որ ինչպէս այս պատիւն բերելու միջնորդ
եղաւ, նոյնպէս միջնորդ բլլայ իւր շնորհակալու-
թիւնն եւ շերտաշերտ իզդեր մատուցանելու առ
սոս Ս. Գահան: Կոչուեալ վառեալ խօսքերով
շնորհակալութիւն մատուց ֓րանկիսիս Եովսէփ
կոյսեր բրած մեծ շնորհքին, որ այս հաստիկն մէջ
նորանոր պատիւներով ցոյց տալ կ'ուզէ իւր արտի
բարութիւնը: "Շատ բան վայելած ենք, եւ կը
վայելենք գեւ, կ'ըսէր, Փրանկիսիս Եովսէփ կոյ-
սեր ազնուամտութեան, եւ ոչ միայն մենք, այլ եւ
բովանդակ հայ ազգը, որ միշտ անխոճանք կը
յիշէ բարեպաշտ կոյսեր անուոր:"

Այս ջերմ խօսքերուն պատասխան տուաւ
կոմս Kielmansegg. "Թեպէտ, կ'ըսէր, Տերութեան
ներկայացուցինք եմ, բայց իբրեւ այնպիսի մէկը
չեմ խօսիր, այլ իբր անհատ անձ եւ, որ համա-
ղաւած եմ, թէ շատ ազգեցիկ է Չեր օրինակը
Վիեննացուց վրայ, որ միշտ գովութեամբ կը խօ-
սին Չեր այն օգնութեան վրայ, որ սիրայօժար
կամօք յանձն կ'աւանդէ մատուցանել մեր եպիս-
կոպոսաց, գրութեամբ մեր տղան, որոնք թարգ-

ման կ'ուզեմ բլլալ, նախ անոնց կողմանէ, եւ եր-
կորդ: Չեր առ կոյսերբո՞ւ բարեմալութեանց:"

Արդէն կոմս Kielmansegg երբ առտու պա-
տարագէն ետեւ իւր շնորհակալութիւնները կ'ընէր
Գեր. Եւրեյլինաւորին, յատկապէս շեշտեց
որ թէ Վիեննա եւ թէ Աւստրիա Միխիթարեան Մի-
տրանութեան առանձինն սեր եւ համակրութիւն
ունի:

Չորրորդ խոսողն եղաւ զինուորաց եպիսկո-
պոս Գեր. Belopotocky. "Ես, կ'ըսէր, ոչ Սրբա-
զան Բահանայապետին կողմանէ Եւրեյլինաւորին
բարձր պատիւներ ունիմ տալու (bravo, bravo).
ոչ Պր. Կահանգապետին պէս կոյսեր եւ մանկանց
շնորհակալութիւնները մատուցանելու պոշտն մը
ունիմ (bravo). այլ իբրեւ երկուց բանակաց եպիս-
կոպոս անկախ եւ աղատարեւ երկու խօսք պիտի
խօսեմ, եւ այս երկու խօսքն է գառախարակութիւն
եւ առաքինութիւնն, որոնց մէջ քաղի ի տեսնեմ
մեր Եւրեյլինաւորը. "կարճ ժամանակի մէջ շատ
բան կատարեցիր" կ'ըսէ Ս. Գիրքը: կարճ ժամա-
նակի, այսինքն թէ՛ ժամանակը այն գոռաւորն ժա-
մանակը, յարւո՞ւ այս Հայրերն եւ մանաւանդ այս
ճերմունի աշխատած են եւ կ'աշխատեն, իրենց
հետաւոր ազգակցաց հաղորդելու եւրոպական ու-
սումն ու դիտութիւնը: Եւ այսօր այն հետաւորաց
զգամանց համակիր, եւ գոբախակութեանց՝ պաա-
կիր ու յաւակից, այս գառախարակ կը վայելէ այն
խեղճերն համակրութիւնը... Այս գառախարակ
ունեցած եմ ես թէ այս ճերմունի ներկայացու-
ցիչ է աւետարանական անձնաւորութեան, բարեպաշ-
տութեան, եւ իւր ազգակիցը՝ թէ՛ այնպիսի մեծ
համակրութիւն ունին այս ոյնւորն, կը բարձրա-
ցնեմ բաժակս խառնելով ազգակից: Հետաւո-
րաց հետ ճանխ թէ՛ "կեցցէ Գեր. Այսանան, օրի-
նակն Ճմարտ գառախարակութեան եւ աւետա-
րանական առաքինութեան": Այսպիսի հարկը
խօսքերուն տպաւորութիւնն գեւ կը շարունակե՞ր
Եր. Միտքանութեան Աթոռակալը կրկնեց դար-
ձեալ միանձնաց կողմանէ այն իզձերն, զորոնք իւ-
րաքանչիւր օր կը զգար այսպիսի առթիւ մը մէջ,
եւ Արքանոր խորին շնորհակալութեան արժանա-
ցաւ: Ընթերցողաց համբուրութիւնն ի տես գոր-
ծած եղաւ բաժակով զանց կ'առնուէր գեւ 2—3 խօս-
քերն ու ժողովանաւորն, որոնք արդէն լռեցեայն
կ'իմացուին, քանի որ ամէն երկրի լրագրող գլխաւ-
որ նիւթը կը կազմեն: Այսպէս խաղաղաւոր օգու-
ւորման վերջ տեսցաւ հանդիսին այս մասին եւս:

* * *

Վ երջին խորհրդածութիւններն, Ահա հե-
ռաւոր երկրի մը մէջ գրաւեցիմ՝ ընդ աւանդ յարգանքն
իւր Եւրեյլինաւոր անթիւ: Մայրաքաղաքին գրեթէ
բովանդակ լրագիրներն հրատարակեցին ու շատեր
նաեւ կենդանաւորը: Եւ ստով Ժողովրդեան մէջ
տարածեցին Հայու մը համբան, եւ առեալ մը
Ժողովրդականութիւն շահէ՛ւ ստեին իրեն: Եթէ
այս երկու հանդիսութիւններով կարճենք թէ

